

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**  
**PEDAGOGICKÁ FAKULTA**



**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**2015**

**ZDENĚK KREJČA**

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

**Katedra pedagogiky**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**SPOLUPRÁCE UČITELE ODBORNÉHO VÝCVIKU S UČITELI  
ODBORNÝCH A VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍCH PŘEDMĚTŮ**

**THE COOPERATION BETWEEN A VOCATIONAL TRAINING  
TEACHER AND VOCATIONAL AND GENERAL SUBJECT  
TEACHERS**

**Vedoucí práce:** PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.  
**Studijní program:** Učitelství praktického vyučování  
a odborného výcviku  
**Obor:** Specializace v pedagogice

**2015**

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Spolupráce učitele odborného výcviku s učiteli odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů“ vypracoval pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. dubna 2015

.....  
Zdeněk Krejča

## **Poděkování**

Za trpělivou pomoc a příkladnou ochotu chci vyjádřit upřímné poděkování své vedoucí práce, paní PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph.D., která mi při psaní této bakalářské práce pomáhala cennými radami a připomínkami.

## **Anotace:**

Bakalářská práce na téma *Spolupráce učitele odborného výcviku s učiteli odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů* je rozdělena do dvou částí. V teoretické části je zpracována spolupráce všeobecně, dále kooperace a individualismus pedagogů ve školách. V práci je také kapitola, která pojednává o specifických spolupráce učitelů na střední odborné škole a středním odborném učilišti a o možnostech, jak zde lze spolupráci zlepšit. Druhou, praktickou část bakalářské práce tvoří dotazníková sonda, která byla provedena na třech oslovených středních odborných školách a učilištích. Jejím cílem bylo zjištění školního klimatu a stavu spolupráce na těchto školách.

## **Klíčová slova:**

kooperace, spolupráce učitelů, individualismus, učitel, ředitel školy, odborný výcvik, odborný předmět, všeobecně vzdělávací předmět, klima školy, hospitace, školní vzdělávací program, projekt, týmové vyučování, mentoring

## **Annotation:**

Bachelor thesis *The cooperation between a vocational training teacher and vocational and general subject teachers* is divided into two parts. The theoretical part deals with the cooperation in general, as well as the cooperation of teachers and their individualism in schools. The thesis also includes a chapter that is concerned with the specifications of the cooperation of teachers at the secondary technical and vocational schools and the ways the cooperation can be improved here. The second part of the thesis contains a questionnaire-based study, which was conducted in three addressed secondary technical and vocational schools. Its aim was to find out the school climate and the cooperation state in these schools.

## **Keywords:**

cooperation, teacher cooperation, individualism, teacher, head of school, vocational training, vocational subject, general subject, school climate, observation, school educational program, project, team teaching, mentoring

## Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teoretická část .....	9
2.1	Spolupráce.....	9
2.2	Individualismus .....	10
2.3	Spolupráce v edukačním prostředí .....	12
2.4	Specifika spolupráce učitelů na střední odborné škole a středním odborném učilišti a možnosti jejího zlepšení .....	13
2.4.1	Hospitace .....	16
2.4.2	Exkurze .....	17
2.4.3	Společná školení, pedagogické dny .....	17
2.4.4	Spolupráce učitelů na tvorbě kurikula .....	18
2.4.5	Společné projekty .....	18
2.4.6	Týmové vyučování .....	19
2.4.7	Vedení začínajících učitelů zkušenějšími kolegy (mentoring) .....	20
2.4.8	Příprava kulturních, společenských a sportovních akcí.....	21
3	Praktická část .....	22
3.1	Cíle výzkumu.....	22
3.2	Charakteristika zkoumaného vzorku .....	22
3.3	Metodika práce .....	23
3.4	Zpracování získaných dat .....	23
4	Závěr .....	39
4.1	Zhodnocení cílů.....	40

## 1 Úvod

Úspěch společnosti je do jisté míry ovlivněn schopností, ochotou jednotlivců i skupin spolupracovat a pomáhat si při plnění rozdílných úkolů. V pedagogických kruzích je spolupráce potřebný prvek, který může pomáhat pedagogům, kteří jsou na začátku své pedagogické kariéry, nebo směřují k syndromu vyhoření. Problematikou spolupráce se zabývá každý, kdo v moderní společnosti pociťuje potřebu pomoci.

Začínající učitel, který přijde do školy, může získat potřebné rady od svých starších kolegů, nebo dostane přiděleného uváděcího pedagoga, který zná dokonale školu, na které působí a má zájem na kvalitním zapracování mladého kolegy do problematiky a jeho povinností. Začínající pedagog má s pomocí zaváděcího pedagoga výhodnější pozici pro rozvoj začátku své kariérní dráhy. Na druhé straně uváděcí pedagog má zajisté mnoho zkušeností a svou pomocí směřuje svého kolegu k úspěšnému zvládnutí všech jeho povinností. Úspěšné zvládnutí nástupu na novou školu uvítá jistě každý mladý pedagog.

Zlomové okamžiky může během své profesní dráhy zažít každý pedagog, ať už v kladném nebo horším slova smyslu a pokud má ve svém okolí někoho, s kým může spolupracovat a danou problematiku konzultovat, má výhodnější pozici pro úspěšné zvládnutí různých situací.

Zajisté každý člen pedagogického sboru je samostatný jedinec a individuální přístup k pedagogice by neměl být potlačován v žádném kolektivu, protože do něj může vnést nové nápady a pedagog, který nesdílí zvyky a názory se svými kolegy, by neměl být vyčleňován z kolektivu.

Je to spíše otázka klimatu na dané škole, která si vytváří vnitřní podmínky sama svými vnitřními vztahy. Tyto vztahy se vytváří dlouhodobě a může docházet k jejich krátkodobému i dlouhodobému ovlivnění. Je třeba také myslet na to, že na tvorbu školního klimatu má vliv mimo pedagogů i vedení školy.

Cílem této práce je popsat výhody a rizika spolupráce a individualismu všeobecně, ve školním prostředí a dále je teoretická část mé práce zaměřena na spolupráci a možnosti jejího zlepšení v rámci středních odborných škol a učilišť. V praktické části bych rád zmapoval s pomocí dotazníkové sondy stav spolupráce a školního klimatu na třech oslovených středních odborných školách a odborných učilištích. Dále jsem zjišťoval, jaké formy spolupráce pedagogové těchto škol využívají nejvíce, jaké spatřují největší překážky v jejich spolupráci a jak by spolupráci u nich na škole rádi zlepšili.

## 2 Teoretická část

### 2.1 Spolupráce

Téma spolupráce neboli kooperace je v současné době velmi diskutovaný prvek a to nejen v soukromých firmách, ale i ve státních institucích. Ochota spolupracovat je jedním z hlavních požadavků na kvalitního zaměstnance. Jedním z důležitých požadavků vedoucích pracovníků na své pracovní týmy by měl být směřován právě do oblasti spolupráce. Kde tento prvek funguje, dosahují tyto týmy velmi dobrých výsledků.

Líbí se mi přirovnání týmové práce k jednoduchému matematickému výrazu:  $1+1>2$ . Což znamená, že výsledek práce týmu není roven pouhému součtu výsledků práce jednotlivců, ale je mnohonásobně vyšší. V dobrém týmu vždy dochází k roztáčení spirály nápadů a práce, kterou děláme. Každý střípek, který od někoho přijde, může být tím hybným činitelem, který někdo jiný posune dále, až vznikne geniální varianta řešení.<sup>1</sup>

Je obecně známo, že tam kde kolegové často kooperují, odvedou větší množství práce a mnohdy i kvalitnější. Z toho důvodu v současné době vynakládají společnosti nemalé prostředky právě na přípravu vedoucí k podpoře spolupráce svých zaměstnanců. Podpora kooperace vedením společnosti je jedním z potřebných kritérií pro úspěšnou spolupráci na pracovišti. Spolupráci můžeme podporovat různými způsoby, ať už v rámci zaměstnání jako například organizací společných školení a porad, tak i podpora kooperace mimo práci je velmi efektivní. Kolegové se pak mohou poznat i z jiné než pracovní stránky a mnohdy zjistí, že ač v práci nenachází společnou řeč, v soukromí mají mnoho společného. Pak najednou i spolupráce na pracovišti jde snadněji, když k sobě mají blíže.

Například na naší škole jsou oblíbená společná posezení kolegů při různých příležitostech. Naše škola je rozmístěna ve více budovách a mnohdy bychom se s kolegy ani neměli šanci setkat při jiné příležitosti než při společné poradě, kdy není tolik prostoru si popovídat a vyměnit názory. Jako další mimopracovní podporu spolupráce můžeme jmenovat například v poslední době hodně oblíbené team-buildingy či organizace společných výletů s kolegy a mnohdy s celými rodinami.

---

<sup>1</sup> SLEJŠKA, Zdeněk. Týmová spolupráce. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 5, s. 10.

Ochota ke spolupráci je velmi dobrou vlastností zaměstnance, protože pak odvádí více kvalitní práce, což není jen bonus pro zaměstnavatele, ale i pro kolektiv a vlastně tohoto zaměstnance samotného.

Vezměme si například absolventa oboru, který začne pracovat. V ideálním případě je mu v práci přidělen zkušenější kolega, který ho nějakou dobu podporuje a zaučuje v začátcích jeho kariéry. Zkušenější kolega předává začínajícímu spolupracovníkovi své zkušenosti, které nasbíral léty praxe. Mnohdy se ale stane, že právě tento, v uvozovkách, zkušený pracovník ustrne na určitých poznatecích, které již nemusí být aktuální. A právě od svého mladšího, začínajícího kolegy si může obohatit a zaktualizovat své poznatky z oboru. Je tedy patrné, že spolupráce funguje v obou směrech, tedy je prospěšná pro všechny zúčastněné. Sice nám mnohdy zabere více času, abychom s někým spolupracovali, ale vynaložený čas a snaha se jistě vyplatí.<sup>2</sup>

Je ideální, aby ke spolupráci docházelo pokud možno přirozenou formou. Někdy však týmová práce je ze strany vedení firem, institucí vyvolávána uměle a to jistě nepřináší tolik benefitů jako ta, která vznikne přirozenou cestou. Většinou k přirozené spolupráci dochází mezi kolegy, kteří k sobě mají nějakým způsobem blízko. Například kolegové ze stejné kanceláře, nebo kolegové, kteří mají stejnou specializaci, ale i třeba společného koníčka.

Ale abych nevyjmenovával jen samá pozitiva spolupráce, musím se také zmínit o rizicích týmové práce. Člověk se při kooperaci dostává do interakce s jinými lidmi a tato interakce přináší různá nedorozumění a konflikty, s čímž je potřeba počítat. Dalším rizikem týmové práce je fakt, že za práci v týmu se schovávají někteří jeho členové. I zde však platí, že kvalitní tým se skládá z kvalitních jednotlivců. Z toho vyplývá, že nelze spoléhat na vše řešící spolupráci, ale je nutné pracovat na kvalitních jednotlivcích, kteří však dokáží spolupracovat.<sup>3</sup>

## **2.2 Individualismus**

Co si představujeme pod pojmem individualista a individualismus? Individualista je jedinec, který samostatně pracuje, přemýšlí a zpracovává své úkoly. V týmu svých kolegů

---

<sup>2</sup> 2AgeProConsortium. *Příručka, jak ve škole podporovat spolupráci učitelů*. [online]. Dostupné z: [http://www.2agepro.psy.lmu.de/download/del\\_6\\_1\\_final\\_czech.pdf](http://www.2agepro.psy.lmu.de/download/del_6_1_final_czech.pdf).

<sup>3</sup> SLEJŠKA, Zdeněk. Týmová spolupráce. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 5, s. 10.

může působit jako člověk, který vyčnívá z řady nebo nezapadá do pracovního kolektivu.

Individualismus je Hargreavesem dělen do těchto kategorií<sup>4</sup>:

- *nucený individualismus*
- *strategický individualismus*
- *dobrovolný individualismus*

Pedagogický sbor na středních odborných školách a středních odborných učilištích má různorodé složení pedagogů, najdeme zde vyučující všeobecně vzdělávacích předmětů, odborných předmětů a vyučující praxe a odborného výcviku.

Spolupráce pedagogů v pedagogickém sboru těchto škol bývá na různé úrovni, která je daná nejen ochotou ke spolupráci jednotlivých vyučujících, ale často i rozmístěním školy do více budov, areálů a také mnohdy personálním obsazením (jeden vyučující daného předmětu), které neumožňuje předmětovou spolupráci. Vyučující pak nemají tolik možností ke spolupráci a tím může dojít k nucenému individualismu.

Můžeme se setkat se strategickým individualismem, který je svým způsobem rovněž nebezpečný pro školu, ve které takový pedagog působí. Jedná se o vyučujícího, který je odborníkem ve svém oboru a pro svou školu je nenahraditelný. Takovýto pedagog o své nenahraditelnosti ví a nechce se dělit o své zkušenosti s žádným ze svých kolegů, aby o svou jedinečnost nepřišel. Hájí si tímto způsobem svou pracovní pozici. Problém může nastat, pokud je tento pedagog vyřazen z pracovního procesu z důvodu nemoci nebo úplně školu opustí. Škola poté těžce hledá adekvátní náhradu. Může se také stát, že strategický individualista své pozice využívá k dojednání lepších pracovních podmínek pro svou osobu a tím dochází k manipulaci s vedením školy. Jak je patrné z těchto příkladů, je tento typ individualistů pro školu a její kolektiv nejenom nepřijemný, ale i nežádoucí.

Vyučující, který nechce spolupracovat se svými kolegy z různých důvodů a zvolí si sám, že je pro něho lepší cesta individuální práce, má zajisté právo pracovat jako dobrovolný individualista. Cenou za tento přístup může být nejenom odcizení od kolegů, ale i zpomalení vlastního odborného růstu.

Ale abychom se nebavili o individualismu pouze v záporném smyslu, je potřeba říci, že přeceňování spolupráce a potlačování individuality vede k útlumu tvořivosti pedagogů. Pozitivní individualistické prvky v povaze učitele přináší do kolektivu nové nápady a podněty a tím jistě dochází k obohacení spolupráce.

---

<sup>4</sup> HARGREAVES, Andy. Individualism and Individuality: Reinterpreting the Teacher Culture. *International Journal of Educational Research*. 1993, roč. 19, č. 3, s. 227-246.

### 2.3 Spolupráce v edukačním prostředí

V moderním světě je spolupráce v každodenním životě lidí ovlivněna mnoha faktory. Lidé si pojem „spolupráce“ představují různorodě. Mnoho lidí se spolupráce často obává a těchto zbytečných obav bývá rovněž mnoho. Otázky týkající se kvality nebo úrovně poskytnuté pomoci jsou často omezující ba i likvidační. Pokud je nabídnutá spolupráce přijata kladně a podpořena vedením školy, můžeme říci, že je z části vyhráno. V edukačním prostředí je spolupráce s kolegy faktor, který nastavuje prostředí školního klimatu a je schopné posunout náladu v celé škole na lepší úroveň.

Pokud se pedagog vydá cestou spolupráce, je v hierarchii školy na určité pozici a může postoupit na vyšší. Někdy je potřeba překonat strach z neúspěchu přijetí spolupráce od kolegů, kteří mají pocit, že spolupráce není perspektivní pro jejich obor nebo předmět, který vyučují a během svého produktivního života se mu i naplno věnují. Pomoc od někoho nového nebo vyžádání pomoci od kolegy, kterého potkává ve škole, je najednou překvapení. U kolegů, pedagogů, které známe již delší dobu, může být problémem jeho zařazení do určité skupiny, typologie vyučujícího, kde nebudeme již očekávat něco nového. Předsudky mohou mnohé pokazit. Proto je zapotřebí brát v úvahu vývoj osobnosti, u všech lidí pohybujících se ve školním prostředí. Čas dokáže hodně změnit na přístupu lidí nejen k otázce aktivní spolupráce.<sup>5</sup>

Navázání jakékoliv spolupráce nemusí být otázkou okamžiku. Spolupráce je okrajově něčím, co připomíná partnerský vztah, který je založen na vzájemném porozumění a důvěře. Pokud si kooperující partneři nedůvěřují, odráží se to na konečném výsledku, který není úplně optimální.

Kooperace doprovázená vzájemnou důvěrou spolupracujících vyučujících, která může být znatelná ve školním prostředí i za jeho hranicemi, je konec konců i dobrou vizitkou školy. Takováto spolupráce vyučujících různých předmětů, které mezi sebou vzájemně souvisí, totiž působí kladně i na žáky a pomáhá jim v lepší přípravě pro jejich budoucí povolání. Výsledným ukazatelem kvalitativního nastavení výchovně vzdělávacího procesu uvnitř dané školy se tak stává dokonaleji připravený žák.

---

<sup>5</sup> POL, Milan a Bohumíra Lazarová. *Spolupráce učitelů – podmínka rozvoje školy: řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje*. 1. vydání. Praha: Agentura Strom, 1999, s. 18. ISBN 80-86106-07-1.

Podle Mgr. Slejšky by měli žáci-studenti poznat specifika týmové práce právě na škole. Může jim to pomoci v postavení ve společnosti, uplatnění v rodině i v zaměstnání.<sup>6</sup>

Podobně smýšlí i další výzkumníci, kteří tvrdí, že nebudou-li učitelé spolupracovat a učit se v součinnosti se svými vedoucími pracovníky a kolegy, nebudou ani žáci spolupracovat a učit se v součinnosti s nimi jako učiteli.<sup>7</sup>

Kooperující učitelé zlepšují nejen úroveň školy, ale i psychologické klima v ní. Učitelé, kteří spolupracují a tím se i určitým způsobem profesně přátelí, rozumí si a nemají mezi sebou rozepře, chodí do práce podstatně raději než ti, kterým spolupráce nic neříká. Myslím tím vyučující individualisty, kteří mají svůj názor a nenechají si pomoci nebo něco vysvětlit.

Je potřeba zmínit, že velký vliv na spolupráci ve škole a i její klima má vedení školy. Ředitel často bývá vnímán jako tvůrce atmosféry ve škole a je důležitý pro tvorbu podnětného a neohrožujícího prostředí, které je potřebné pro vzájemnou spolupráci pedagogů ve sboru.

Z výsledků výzkumu, který prezentuje Lukas, vyplývá, že pokud vedení školy umožní vyučujícím spolupodílet se na rozhodování, roste jejich spokojenost v práci a zároveň toto vnímají jako podnětný prvek pro vzájemnou spolupráci. Vedení školy by mělo být schopno vytvořit takové prostředí, které by podporovalo pozitivní vztahy mezi všemi zainteresovanými v chodu školy, mělo by mít dobré vztahy s vyučujícími, neboť bez nich nelze úspěšně vést a zlepšovat práci školy. Existuje tu jistá zpětná vazba, kdy podpora vyučujících ze strany ředitele vede k podpoře ředitele ze strany pedagogického sboru a tím lepšímu fungování školy.<sup>8</sup>

## **2.4 Specifika spolupráce učitelů na střední odborné škole a středním odborném učilišti a možnosti jejího zlepšení**

Na středních odborných školách a učilištích se učí žáci mimo všeobecně vzdělávacích předmětů, které jsou společné pro všechny typy středních škol, ještě odborné předměty, na které pak navazuje praxe nebo odborný výcvik. Právě provázanost odborných předmětů s praxí a odborným výcvikem je velmi důležitá a od

---

<sup>6</sup> SLEJŠKA, Zdeněk. Týmová spolupráce. *Moderní vyučování*. 2001, roč .7, č .5, s. 10.

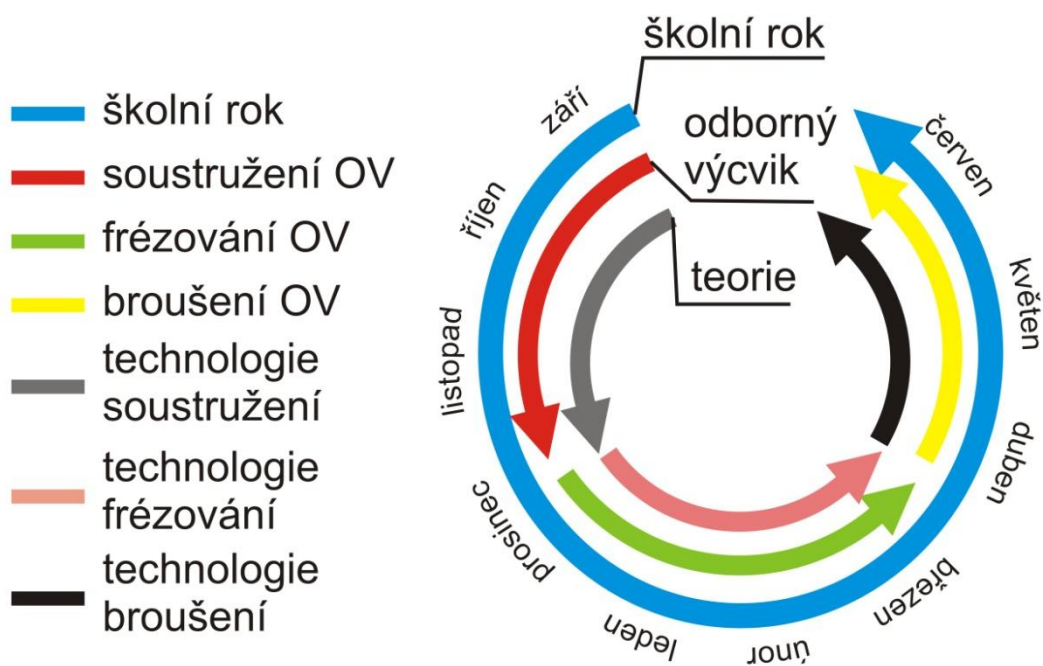
<sup>7</sup> YORK BARR, J., DUKE, K. What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 2004, roč. 74, č. 3, s. 255-316.

<sup>8</sup> LUKAS, Josef. Vztahy mezi učiteli a řediteli na základních školách: přehled relevantních výzkumů. *Studia pedagogica: Časopis Ústavu pedagogických věd FF MU Brno*. 2009, roč . 14, č. 1, s.127-145

jejich vyučujících je jistě zapotřebí, aby spolupracovali a navzájem znali své osnovy. Žák pak má možnost, aby si vědomosti, které získal při výkladu odborného předmětu, vyzkoušel následně i prakticky. Je tedy logické, že před praktickým procvičováním dané problematiky je nejdříve s jistým časovým předstihem nutné probrat učivo teoreticky. Toto je ideální stav, který ovšem v praxi nelze vždy použít.

Rád bych dal jako příklad výuku odborných strojírenských oborů jako je soustružení, broušení a frézování v rámci jedné třídy žáků-studentů na naší škole. Jsou dvě možnosti, jak tyto předměty vyučovat, co se týče kombinace odborné výuky a odborného výcviku (OV). K popisu obou možností jsem vytvořil obrázky č. 1 a č. 2, které graficky znázorňují kombinaci výuky teorie a praxe výše jmenovaných strojírenských předmětů.

## MODEL SYNCHRONNÍ VÝUKY TEORIE A PRAXE U OBORU MECHANIK SEŘIZOVAČ



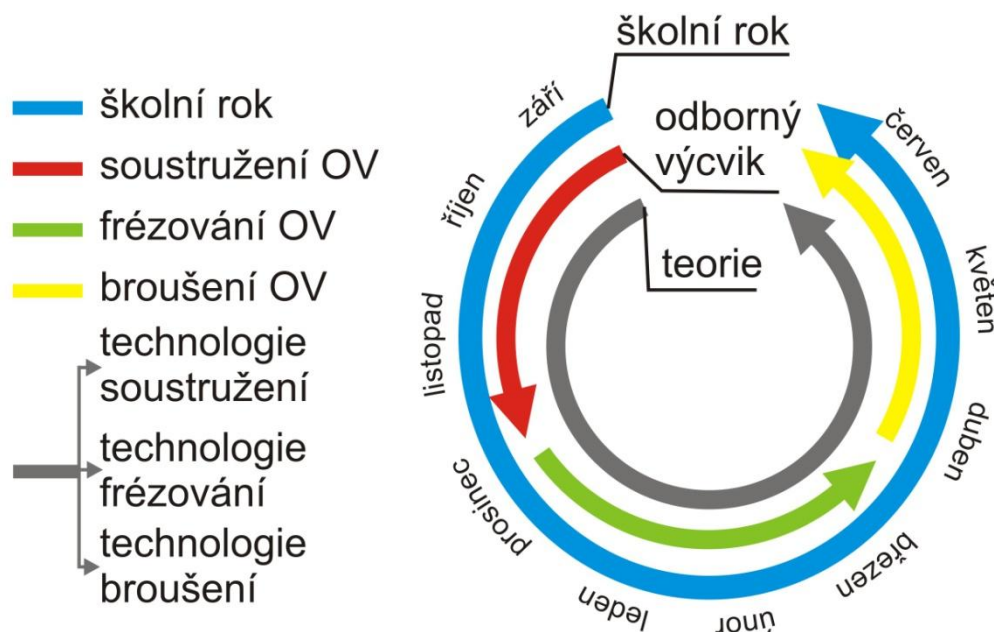
Vyučující teorie - technologie jsou tři a rovněž vyučující OV jsou tři, třída je rozdělena na tři učební skupiny. Výuka teorie a praxe probíhá současně.

Obrázek č. 1- MODEL SYNCHRONNÍ VÝUKY

- a) první možností je, že je třída rozdělena do tří skupin a každá skupina se věnuje daný časový úsek školního roku jednomu z výše jmenovaných strojírenských oborů. Po jeho probrání a procvičení se skupiny prohodí a věnují se dalšímu oboru. To znamená, že skupina, která se zrovna zabývá soustružením, probírá v rámci odborných předmětů postupně teorii soustružení, vždy s jistým časovým předstihem před jejím procvičováním v rámci odborné praxe na dílně. Stejně tak

se věnuje další část třídy broušení a poslední část třídy frézování. Učitelé odborného výcviku pak na začátku praktického procvičování ověří probrané znalosti žáků, případně je doplní a může začít praktický výcvik. Toto je ideální stav jak pro žáky, tak i pro učitele, kteří mají díky takto nastavenému rozvrhu možnost zpětné vazby mezi odbornou výukou a výcvikem a lépe se jim i spolupracuje na „vypilování“ společných osnov.

## MODEL ASYNCHRONNÍ VÝUKY TEORIE A PRAXE U OBORU MECHANIK SEŘIZOVAČ



Vyučující teorie - technologie je jeden a vyučující OV jsou tři, třída je rozdělena na tři učební skupiny. Výuka teorie a praxe kromě jedné učební skupiny neprobíhá současně.

Obrázek č. 2 - MODEL ASYNCHRONNÍ VÝUKY

- b) druhou možností, kterou může škola pro výuku výše zmiňovaných předmětů použít je tzv. výuka v rámci cyklů, kdy je celá třída připravována v rámci odborné výuky jednotně a na praxi jsou pak učni rozděleni do tří skupin a procvičují na dílně odděleně soustružení, broušení a frézování. Je jasné, že tato možnost není ideální, protože jsou vždy ve výhodě žáci, kteří na dílně procvičují to, co bylo nedávno probráno v rámci odborné výuky a ostatní žáci buď nejsou teoreticky připraveni na praxi, nebo už teorii dávno zapomněli, protože proběhla dlouhá prodleva mezi výukou a jejím procvičením v praxi. Tato možnost je nevýhodná jak pro žáky, tak i pro učitele praktického výcviku, který se s žáky musí více věnovat teorii na úkor praxe. A i učitel odborných předmětů pak postrádá zpětnou vazbu při výuce.

Proč je tedy tento model také na školách využíván? Bohužel je to dáno tím, že žáků na odborných školách ubývá a proto jsou slučováni do tříd, kde probíhá teoretická příprava odborných předmětů hromadně a až na dílně jsou rozděleni do menších skupin. Jak je patrné, dalším důvodem jsou i omezené finanční možnosti školy, která pak řeší úbytek žáků tímto modelem vyučování. První zmiňovaný model totiž vyžaduje mnohem více vyučujících, na které škola postrádá peníze.

V literatuře se uvádí možnosti, které mohou napomoci spolupráci učitelů na středních odborných školách a učilištích. Jsou jimi:

### 2.4.1 Hospitace

Učitelé, kteří mají pocit, že jejich osnovy stále nejsou jednotné s jejich kolegy, by se měli domluvit a využít možnost vzájemné hospitace. Dříve (do roku 1989) byla hospitace vnímána spíše jako prostředek kontroly školního výchovně vzdělávacího procesu.<sup>9</sup>

V současné době bývá hospitace zaměřena nejen na zjištění stavu ve výuce, ale i na podporu vyučujících a zároveň na zefektivnění chodu celé školy. Mám spíše na mysli hospitaci – náslech, tedy na horizontální úrovni, která je výhodná pro oba zúčastněné.

Kyriacou uvádí, že vyučující, který pozoruje, se naučí více než pozorovaný. Autor také uvádí, že vztah mezi hodnotícím a hodnoceným by měl být založen na důvěře a účtě a hospitace tak má být vnímána jako akt vzájemné spolupráce.<sup>10</sup>

Kolega, který je přítomen v hodině, může vyučujícího na mnohé upozornit, zároveň se však může sám mnohému přiučit a dokonce poznat své chyby. Pokud navštíví vyučování více kolegů, může však dojít k narušení obvyklého klimatu třídy a na to je nutné pamatovat. Podle Piřhy může být pro pedagogy přínosné, pokud navštíví hodiny svých kolegů a to nejen tam, kde se látka dvou předmětů setkává či překrývá, protože prvky cizí didaktiky a učitelské umění jim může pomoci pochopit i tak jejich situaci.<sup>11</sup>

Hospitace však nebývá tak hojně využívána, jak by mohla být, ať už z důvodu, že ji neumožňuje rozvrh vyučujících nebo dosti často z nezájmu o spolupráci. Proto někteří pedagogové využívají virtuální hospitace, jako jednu z možností virtuální spolupráce vyučujících, které jsou k dispozici na Metodickém portálu [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz). Takto mohou

---

<sup>9</sup> RYS, Slavomír. *Hospitace v pedagogické praxi*. 3. Vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s.10.

<sup>10</sup> KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vydání. Praha: Portál, 2004, s. 144-147. ISBN 80-7178-965-8.

<sup>11</sup> PIŘHA, Petr. Otázky kolem hodnocení učitele. *Moderní vyučování*. 1999, roč. 5, č. 5, s. 12-13

vyučující naplnit svou potřebu odborné spolupráce za hranicemi vlastních škol, i když je potřeba říci, že spolupráce mezi vyučujícími v rámci jedné školy probíhá přirozeněji. Na Metodickém portálu jsou mimo jiné ke zhlédnutí autentické videozáznamy z výuky na školách, které mohou sloužit jako inspirace pro ostatní pedagogy. Zapojování vyučujících do spolupráce na Metodickém portálu nemusí nutně znamenat, že těmto vyučujícím chybí možnost kvalitní spolupráce ve vlastních školách, ale že tito vyučující hledají další cesty, jak dále odborně růst a zvyšovat kvalitu své pedagogické práce.<sup>12</sup>

### **2.4.2 Exkurze**

Zefektivnění spolupráce jistě napomáhá, pokud se vyučující odborných předmětů a praktické výuky domluví a během školního roku uspořádají pro své žáky exkurze do podniků, kde pak mohou studenti po absolvování studia nastoupit do práce. Navíc tu mohou žáci vidět přístroje a technologie, o kterých se teoreticky učí, ovšem na dílně je nemají k dispozici. Dozví se tu i novinky z praxe, což je cenná informace nejen pro ně, ale může to být přínosem i pro vyučující. Pořádání exkurzí tak napomáhá rozvoji spolupráce, protože se při ní mohou vyučující potkat a prodiskutovat společné problémy a i si mohou obohatit své vědomosti.

### **2.4.3 Společná školení, pedagogické dny**

Vedení školy může podpořit spolupráci svých pedagogů organizací společných školení, kdy mají kolegové možnost, aby se potkali, vyslechli si novinky, které se týkají jejich oboru a zároveň vše prodiskutovali a domluvili se, jak nově nabyté poznatky využijí při vyučování společných témat.

Školení nemusí být zaměřeno jen na novinky z oboru, ale škola může uspořádat i školení, které podpoří spolupráci kolegů ve škole.

Podle Kasíkové je o tento typ školení vysoký zájem jak ze strany vedení škol, tak i vyučujících, protože si uvědomují, že se vzdělávat v oblasti spolupráce potřebují. Kasíková bývá lektorkou takovýchto typů kurzů a velký problém spatřuje v tom, že vyučující při nácviu spolupráce těžko vyjadřují kritické poznámky vůči svým kolegům z různých důvodů a proto je důležité, aby se při těchto školeních naučili mj. dovednosti

---

<sup>12</sup> <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9477/SPOLUPRACE-UCITELU-REALNA-I-VIRTUALNI.html/>

negativní zpětné vazby. Konflikt a nesouhlas je podle autorky jeden ze stimulů efektivní společné činnosti.<sup>13</sup>

Pedagogické dny, které většinou organizuje vedení školy, využívá volných dnů ve školním roce a pověření pedagogové připravují a předvádějí vzorové tematické výstupy za využití vhodné didaktické techniky.

#### **2.4.4 Spolupráce učitelů na tvorbě kurikula**

Po zavedení rámcových vzdělávacích programů (RVP) do škol bylo nutné vytvořit školní vzdělávací programy (ŠVP), které přímo vyžadují spolupráci učitelů.

Podle Maňáka, Janíka a Švece musí vyučující analyzovat učivo v RVP s ohledem na učební možnosti a individuální potřeby žáků v návaznosti na učivo ostatních předmětů s možností učivo různých předmětů integrovat do smysluplných témat. To vše ve spolupráci s dalšími vyučujícími. Zároveň se s kolegy zabývá průřezovými tématy v předmětu, který vyučuje a přemýšlí společně o mezipředmětových vztazích, kompetencích a možnostech jejich naplňování. Práce na ŠVP je dlouhodobou záležitostí celého učitelského sboru a uplatňuje se při ní diskuze.<sup>14</sup>

Na školách existují předmětové a metodické komise, které mají za úkol ŠVP pro danou školu připravit. Tyto komise jsou poradní orgány ředitele školy a jsou velmi důležité pro realizaci mezipředmětových vztahů. Součástí ŠVP jsou mimo jiné tzv. koordinační grafy, které se používají v rámci jednotlivých tematických celků pro věcnou a časovou koordinaci učiva a měly by být směrodatné pro vyučující všech typů předmětů.

#### **2.4.5 Společné projekty**

Práce na společných projektech neboli projektová výuka ve škole podporuje nejen spolupráci mezi vyučujícími navzájem, ale i mezi nimi a žáky a učí spolupracovat žáky navzájem. Často může dojít k propojení a vzájemnému obohacení disciplín, které jsou považovány za oddělené.

Podle Kasíkové nabízí projekt široké spektrum kooperace, neboť může propojovat život školy s reálným životem. Vyučující je zde v roli poradce a konzultanta. Projekty

---

<sup>13</sup> KASÍKOVÁ, Hana a Michal DUBEC. Spolupráce učitelů: od větší k menší neznámé. *Studia pedagogica*. 2009, roč. 14, č. 1, s. 68-86

<sup>14</sup> MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. 1. vydání. Brno: Paido, 2008, s.92-103. ISBN 978-807-3151-751.

jsou vynikající formou pro naplnění kompetencí žáků a implementaci jednotlivých průřezových témat.<sup>15</sup>

Charakteristickým znakem projektové výuky je cíl, který je představován určitým konkrétním výstupem, tj. výrobkem, praktickým řešením problému atd. Projekty často mají podobu integrovaných témat, využívají mezipředmětových vztahů. Projektová výuka je považována za efektivní, zejména v souvislosti s naplňováním klíčových kompetencí vymezených v RVP, neboť při výuce pomocí této metody dochází k osvojení a upevnění nových vědomostí i dovedností a rozvoji formativních stránek osobnosti jako je odpovědnost, vytrvalost, spolupráce, komunikativnost, samostatnost a tvořivost. V praxi se doporučuje nasazovat projektovou výuku jako doplněk tradiční výuky, protože není možné učení budovat jen na základě omezených zkušeností žáků.<sup>16</sup>

#### **2.4.6 Týmové vyučování**

Tento typ komplexní výukové metody se začal prosazovat od 60. let 20. století v USA a i nyní má svou oblibu spíše v zahraničí. U nás není tolik týmové vyučování využíváno, protože vyžaduje změnu výuky, řadu organizačních úprav, změn v rozvrhu a také klade velký nárok na prostory školy, protože jsou nutné velké sály, ale také malé učebny a laboratoře.

Kasíková dělí týmové vyučování na horizontální (v rámci jedné třídy) a vertikální (napříč ročníky). Skupiny mohou být různě velké a k dělení či přeskupování může docházet postupně během výuky. Odpovědnost vyučujících za výuku se mění s podobou týmového vyučování. Přítomnost dalšího kolegy ve třídě může být pro daného vyučujícího nepříjemné, může cítit ostych nebo strach, že ukáže své slabiny. Je ale potřeba překonat počáteční obavy, protože týmové vyučování přispívá k profesnímu růstu každého zúčastněného a má pro něj prospěch, který pedagog časem ocení.<sup>17</sup>

Zormanová vidí jako výhody týmové výuky:

- respektování individuálního studijního tempa, které respektuje schopnosti každého žáka

---

<sup>15</sup> KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 47-51. ISBN 978-80-7367-712-1.

<sup>16</sup> ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. s. 95-101. ISBN 978-80-247-4100-0.

<sup>17</sup> KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 103-106. ISBN 978-80-7367-712-1.

- zajištění kvalitní výuky, protože žáci mohou nahlížet na probírané téma z různých úhlů pohledu několika odborníků
  - zkušenější učitelé mohou v týmu předávat zkušenosti méně zkušeným kolegům
- Nevýhody jsou dle Zormanové dvě a to časová náročnost týmové výuky a riziko střetu zájmů v týmu.<sup>18</sup>

Jednu z možných podob týmového vyučování popisuje Cipro, který dělí učitele na tři kategorie:

- 1) tzv. vedoucí týmů, nejzkušenější učitel, který vykládá látku velké skupině žáků (100-150 žáků)
- 2) třídní učitelé, kteří pracují s běžnou třídou (30-35 žáků), s níž přednášenou látku procvičují
- 3) tzv. odborní učitelé, kteří pracují s malými seminárními skupinami (5-7 žáků), se kterými diskutují o probrané a procvičené látce a fixují vědomosti pomocí dalších aktivizačních metod výuky<sup>19</sup>

#### **2.4.7 Vedení začínajících učitelů zkušenějšími kolegy (mentoring)**

Pro začínajícího vyučujícího je výhodné, pokud se ho na začátku praxe ujme zkušenější kolega, který mu v jeho začátcích pomáhá. Mentor by měl mít minimálně pět let praxe a mělo by se jednat o profesionála jak v oboru, tak i v pedagogice. Mentorům se doporučuje absolvovat kurzy pro mentory a i nadále se vzdělávat, aby neustrnuli ve svých vědomostech.

Bohužel se dost často stane, že se začínající vyučující setká ze stran svých kolegů s nezájmem a občas i škodolibostí a může ho to negativně ovlivnit v jeho dalším profesním životě. Velký podíl na přijetí nového kolegy má i celkové klima na škole.

V některých zemích mají mentoři úlevy z výuky, aby se mohli začínajícím vyučujícím dostatečně věnovat. V ideálním případě by se procesu přípravy začínajícího vyučujícího měli účastnit všichni pedagogové s danou aprobačí, případně celá škola.<sup>20</sup>

---

<sup>18</sup> ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. s. 109-111. ISBN 978-80-247-4100-0.

<sup>19</sup> CIPRO, Miroslav. *Pohled na americkou školu*. 1. vydání. Praha: SPN, 1970.

#### **2.4.8 Příprava kulturních, společenských a sportovních akcí**

Je potřeba zmínit, že spolupráci na škole mohou vylepšit i tyto akce, kterými se škola prezentuje veřejnosti. Některé akce už mohou mít na škole svou tradici. Takovéto akce vyžadují týmovou práci mezi pedagogy a často i žáky a stávají se tak součástí kultury školy.

---

<sup>20</sup> COFFEY, Simon. Úloha zavádějícího učitele na školách ve Velké Británii. *Moderní vyučování*. 2005, roč. 11, č. 2, s. 8.

## **3 Praktická část**

### **3.1 Cíle výzkumu**

- Zhodnotit, zda školní klima koresponduje s úrovní spolupráce na oslovených školách.
- Zjistit na dotazovaných školách, zda má na školní klima vliv vedení školy.
- Zjistit, o jaký typ spolupráce je největší zájem mezi oslovenými pedagogy.
- Zjistit nejčastější překážky spolupráce pedagogů.
- Zjistit nejvíce oblíbené formy spolupráce pedagogů.
- Zjistit, s kým pedagogové nejčastěji spolupracují-myšleno dle pracovní pozice nebo podle typu vyučovaného předmětu.
- Zjistit zkušenosti pedagogů s virtuální formou spolupráce

### **3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku**

Pro účel dotazníkového šetření byly osloveny tři školy, jejichž vedení s průzkumem souhlasilo.

První oslovenou školou bylo Střední odborné učiliště stavební. Jedná se o státní odborné učiliště, které zajišťuje denní výuku tříletých oborů truhlář, zedník, instalatér, aranžér, truhlářské práce ve stavebnictví, zednické práce, klempířské práce ve stavebnictví, pokrývačské práce a šití oděvů. V této škole dotazník vyplnilo 20 oslovených pedagogů, z toho 5 pedagogů vyučuje převážně všeobecně vzdělávací předměty, 7 pedagogů odborné předměty a 8 pedagogů odborný výcvik.

Druhá škola, která se zapojila do dotazníkového šetření, byla Vyšší odborná škola, Střední škola, Centrum odborné přípravy. Jedná se o státní střední odbornou školu zajišťující výuku tříletých oborů obráběč kovů, elektrikář, elektromechanik, strojní mechanik a operátor skladování. Dále se zde vyučují čtyřleté obory, mezi které patří informační technologie, počítačová grafika a animace, ekonomika a podnikání, řízení sportu, počítače a robotika, automatizace v energetice, mechanik programátor, mechanik dopravní techniky a mechanik elektronik. Tato škola také zajišťuje výuku dvouletých nástavbových oborů podnikání, provozní elektrotechnika a provozní technika a jako poslední studium diplomovaných specialistů na VOŠ ve vzdělávacím programu elektrotechnika. Z této školy vyplnilo dotazník 24 pedagogů, z toho 11 pedagogů vyučuje převážně všeobecně vzdělávací předměty a 13 pedagogů odborné předměty. Dotazník nevyplnil žádný učitel odborného výcviku. Dotazníky, které jsem

získal od pedagogických pracovníků této školy, byly vyplněny kompletně až na jeden, kde chyběla jedna odpověď na otázku č. 13 (viz. znění dotazníku v příloze).

Poslední školou, kde probíhal průzkum, bylo Gymnázium, Střední odborná škola, Vyšší odborná škola. Tato škola zajišťuje výuku všeobecně vzdělávacích předmětů na gymnáziu, dále výuku tříletých oborů strojní mechanik, nástrojař a operátor/ka skladování a čtyřletých maturitních oborů informační technologie, strojírenství a mechanik seřizovač na střední odborné škole. Také je zde možné studovat dálkové nástavbové studium oborů podnikání a provozní technika, které trvá tři roky a na vyšší odborné škole studní program ekonomika a management podniku. V této škole dotazník vyplnilo 14 oslovených pedagogů, z toho 2 pedagogové vyučují převážně všeobecně vzdělávací předměty, 4 vyučují odborné předměty a 6 odborný výcvik. Dva pedagogové svou odbornost neuvodili, jak popisují dále. Při zpracování vyplněných dotazníků jsem zjistil, že ne všichni respondenti z této školy je odevzdali kompletní, konkrétně chyběly dvě odpovědi u otázek číslo 4 a 11, dále jedna odpověď u otázek číslo 10 a 13 a tři odpovědi u otázky číslo 8 (viz. znění dotazníku v příloze). Zřejmě bylo nepříjemné respondentům na tyto otázky odpovídat, protože měli v případě nejasností možnost kontaktovat mě a vyjasnit si případné dotazy.

### **3.3 Metodika práce**

Pro realizaci průzkumu jsem použil metodu dotazníku. Dotazník byl anonymní, obsahoval 15 otázek, jejichž znění je v příloze mé bakalářské práce. U otázek číslo 9, 12 a 14 mohli respondenti označit více odpovědí.

Na každou z oslovených škol bylo dodáno 25 výtisků dotazníků koncem ledna 2015 a 6. března 2015 byly vyplněné dotazníky na školách vyzvednuty. Celkem jsem získal 58 kusů vyplněných dotazníků, konkrétně 20 ze SOU stavebního, 24 kusů VOŠ, SŠ a COP a 14 z Gymnázia, Střední odborné školy, Vyšší odborné školy. Jak jsem popsal výše, z posledních dvou jmenovaných škol nebyly dodány dotazníky kompletně vyplněné, i když dostali oslovení pedagogové možnost, aby si se mnou mohli otázky upřesnit.

### **3.4 Zpracování získaných dat**

Zjištěná data byla zpracována čárkovací metodou a výsledky jsou interpretovány formou tabulek vytvořených v programu Microsoft Word a grafů z programu Microsoft Excel v části 3.5 Výsledky výzkumu. Grafy jsem použil koláčové a u otázek číslo 9, 12

a 14, kde bylo možné uvést více odpovědí, jsem použil pro znázornění výsledků graf sloupcový.

## Výsledky výzkumu

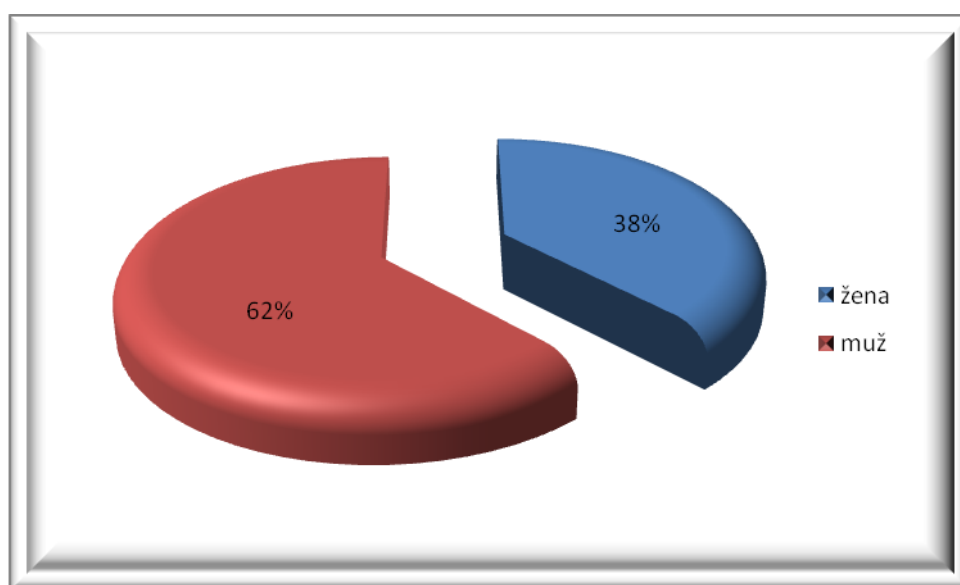
### K otázce č. 1 z dotazníku: „Pohlaví“

V otázce č. 1 jsem zjišťoval rozdělení respondentů podle pohlaví. Jak totiž bývá zmiňováno, školy jsou často feminizovány, což může souviset s klimatem na škole a také se spoluprací v kolektivu vyučujících.

Sekera uvádí, že ženy mívají větší výdrž při nabízení spolupráce, avšak pokud druhá strana neprojeví o spolupráci zájem, přecházejí snadno v konflikt. Muži podle něj mají mimo konfliktní situace vyšší úroveň spolupráce.<sup>21</sup>

Podle Horváthové je vnímání klimatu školy ovlivněno řadou faktorů a právě jedním z nich je i pohlaví vyučujících, protože muži vnímají klima pozitivněji.<sup>22</sup>

Z grafu je patrné, že mezi dotazovanými pedagogy na oslovených školách mírně převažují muži (62%). Jak vyplývá z výše uvedených poznatků, tento fakt by měl přispívat k pozitivnějšímu vnímání klimatu na škole a také k dobré spolupráci.



**GRAF č.1: ROZDĚLENÍ PEDAGOGŮ PODLE POHLAVÍ**

### K otázce č. 2 z dotazníku: „Věk“

V této otázce uvádí respondenti svůj věk, který může mít také vliv na klima ve škole.

<sup>21</sup> SEKERA, Julius. Konflikty v pedagogických sborech. *Odborná výchova*, 1994/1995, roč. 45, 7/8, s. 63-64

<sup>22</sup> HORVÁTHOVÁ, Kinga. Klima školy. *Pedagogická orientace*. 2005, č.1, s. 37-45

Výše zmiňovaná autorka Horváthová ve svém článku uvádí, že klima školy nejpozitivněji hodnotí věkově nejstarší učitelé.<sup>23</sup>

Podle mého názoru tito zkušení vyučující mají právě na vytváření klimatu školy svůj velký podíl vzhledem k dlouhé praxi na škole a tím pádem jsou vůči němu nejméně kritičtí.

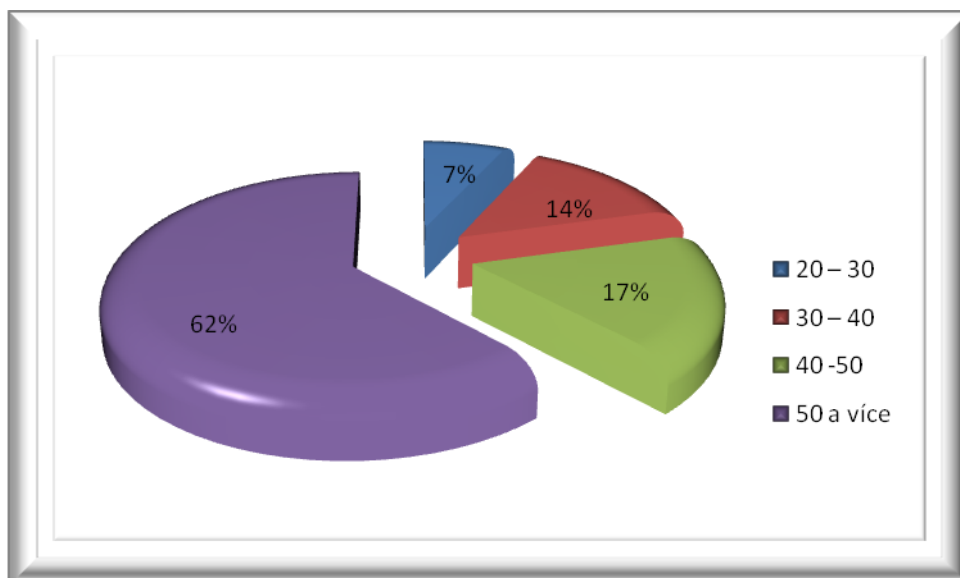
Podle Sekery bývají starší vyučující přirozeně častěji konzervativnější a mnohdy se snaží brzdit iniciativu mladších. Někteří si dokonce vytváří privilegia, která vyplývají z jejich zkušeností a zásluh. Mladší vyučující spatřuje autor jako často netolerantní, dravé a nezkušené. Jako optimální vidí Sekera rovnoměrné zastoupení všech věkových skupin v učitelském sboru a co se týče zastoupení starších vyučujících, jeví se mu optimální jejich třetinový až čtvrtinový podíl v kolektivu.<sup>24</sup>

Jak je vidět z výsledků dotazníku, na všech oslovených školách převažují učitelé ve věkové skupině 50 let a starší. Průměrné zastoupení této věkové skupiny pedagogů na dotazovaných školách činí 62%. Z dotazovaných pedagogů starších padesáti let vyučuje na SOU stavebním 80%, dále na Gymnáziu, SOŠ a VOŠ 64% a nejméně na VOŠ, SŠ a COP 46%. Žádná z dotazovaných škol nevyhovuje ideálnímu zastoupení pedagogů dle věkových skupin, jak uvádí Sekera, protože na všech školách převažují vyučující starší padesáti let a ostatní věkové skupiny jsou v menšině. I tak by se ale dalo předpokládat, že klima na těchto školách bude vnímáno příznivě, díky převaze starších učitelů, jak popisuje Horváthová.

---

<sup>23</sup> HORVÁTHOVÁ, Kinga. Klima školy. *Pedagogická orientace*. 2005, č.1, s. 37-45

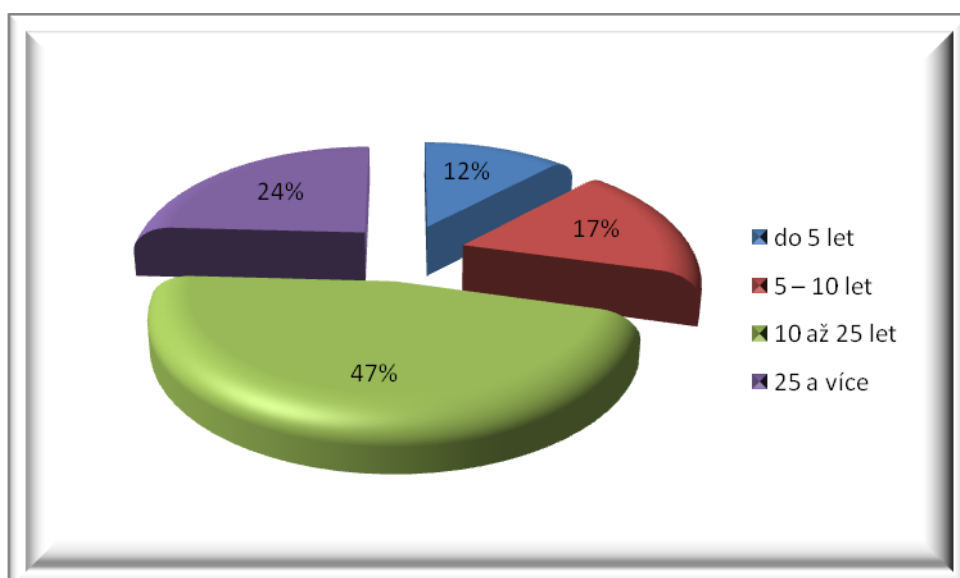
<sup>24</sup> SEKERA, Julius. Konflikty v pedagogických sborech. *Odborná výchova*, 1994/1995, roč. 45, 7/8, s. 86-88



**GRAF č.2: ROZDĚLENÍ PEDAGOGŮ PODLE VĚKU**

**K otázce č. 3 z dotazníku: „Jak dlouho pracujete ve školství“**

Ve třetí otázce mě zajímala délka praxe dotázaných, protože jejich věk nemusí vždy korespondovat s délkou praxe. Většina dotázaných pracuje ve školství 10 až 25 let, jak ukazuje graf (47%). Z výsledků je také evidentní, že na školách převažují podle délky praxe zkušení pedagogové, začínajících pedagogů s délkou praxe do pěti let je z dotazovaných pedagogů 12%.

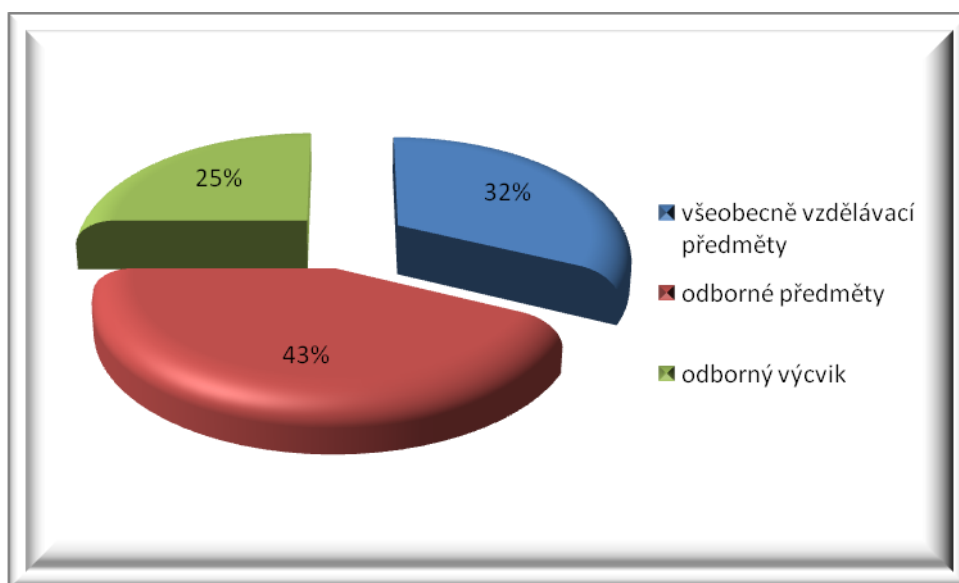


**GRAF č.3: DÉLKA PRAXE PEDAGOGŮ VE ŠKOLSTVÍ**

#### **K otázce č. 4 z dotazníku: „Co převážně vyučujete“**

Čtvrtý dotaz byl zaměřen na typ předmětu, který pedagogové převážně vyučují. Z celkového počtu dotazovaných pedagogů převažují učitelé odborných předmětů (43%), dále jsou učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů (32%) a nejméně je mezi dotazovanými zastoupeno učitelů odborného výcviku (25%).

Tuto otázku jsem v dotazníku pokládal i z toho důvodu, abych mohl v otázce číslo 12 vysledovat nejčastější spolupráci mezi pedagogy podle jejich zaměření či pracovní pozice.



**GRAF č.4: ROZDĚLENÍ PEDAGOGŮ PODLE ODBORNOSTI**

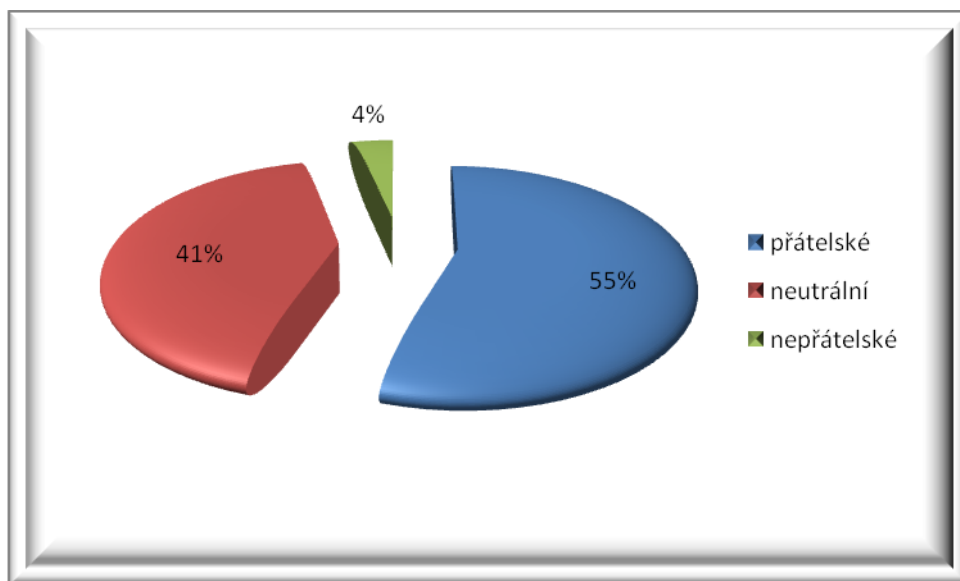
#### **K otázce č. 5 z dotazníku: „Jak byste hodnotil/a klima ve Vaší škole?“**

Klima školy dozajisté ovlivňuje míru spolupráce vyučujících. Kasíková se domnívá, že i přes absolvování nejrůznějších školení na téma efektivní spolupráce mezi učiteli, je nejdůležitějším prvkem pro spolupráci školní klima. Pokud klima spolupráci nepodporuje, zůstávají podle autorky výsledky školení bez významných výsledků.<sup>25</sup>

Jak je patrné z výsledků mého šetření, vnímá přibližně 55% dotazovaných pedagogů klima na jejich škole jako přátelské, 41% jako neutrální a pouze 4% jako nepřátelské.

Podle těchto výsledků lze předpokládat, že klima na těchto školách spolupráci pedagogů podporuje.

<sup>25</sup> KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 101. ISBN 978-80-7367-712-1.



**GRAF č.5: HODNOCENÍ VLIVU VEDENÍ ŠKOLY NA ŠKOLNÍ KLIMA**

**K otázce č. 6 z dotazníku: „Přispívá vedení Vaší školy k lepšímu klimatu Vašeho učitelského sboru?“**

Jak již bylo v teoretické části zmíněno, vidí mnoho autorů jako důležitý vliv ředitele a vedení školy na celkové klima ve sboru. Může ho ovlivnit jak pozitivně, tak ho může bohužel svým jednáním zhoršovat.

Podle Naara řeší ředitelé špatné klima na škole a tím pádem i rozdělení sboru většinou třemi způsoby. Jsou jimi:<sup>26</sup>

-neformální setkání (společná posezení, výlety)

-společné vzdělávání vyučujících

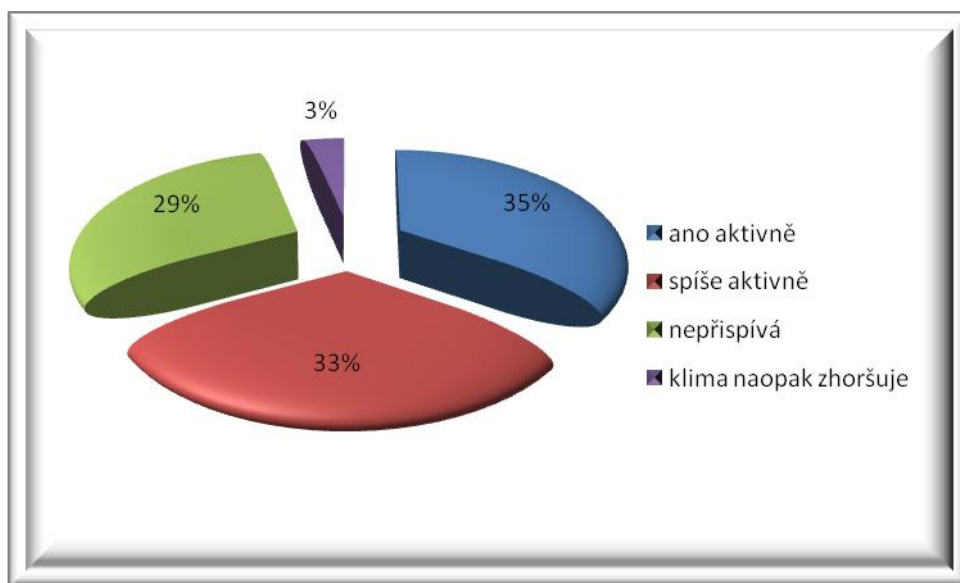
-teambuildingy (pomáhají rozvoji spolupráce, lepším vztahům v kolektivu)

Z grafu výsledků vyplývá, že více jak 68% dotazovaných pedagogů vnímá vliv vedení školy na školní klima pozitivně. 29% dotázaných má pocit, že vedení školy svým jednáním klima na škole neovlivňuje a pouhá 3% respondentů vnímají vedení školy jako prvek, který školní klima zhoršuje.

Z odpovědí na tuto otázku můžeme vyvozovat, že vedení školy přispívá k dobré spolupráci na škole a jak bylo zmíněno v teoretické části, díky podpoře pedagogů ze

<sup>26</sup> NAAR, Dalibor. Přínosy a nesnáze tmelení pedagogického sboru. *Učitelské listy*. 2002/2003, roč. 10, č. 8, s.11 a č. 9 s. 9

strany vedení školy, může i vedení školy počítat s podporou ze strany pedagogického sboru.



**GRAF č.6: HODNOCENÍ PŘÍSPĚVKU VEDENÍ ŠKOLY KE ZLEPŠENÍ KLIMATU VE ŠKOLE**

**K otázce č. 7 z dotazníku:**

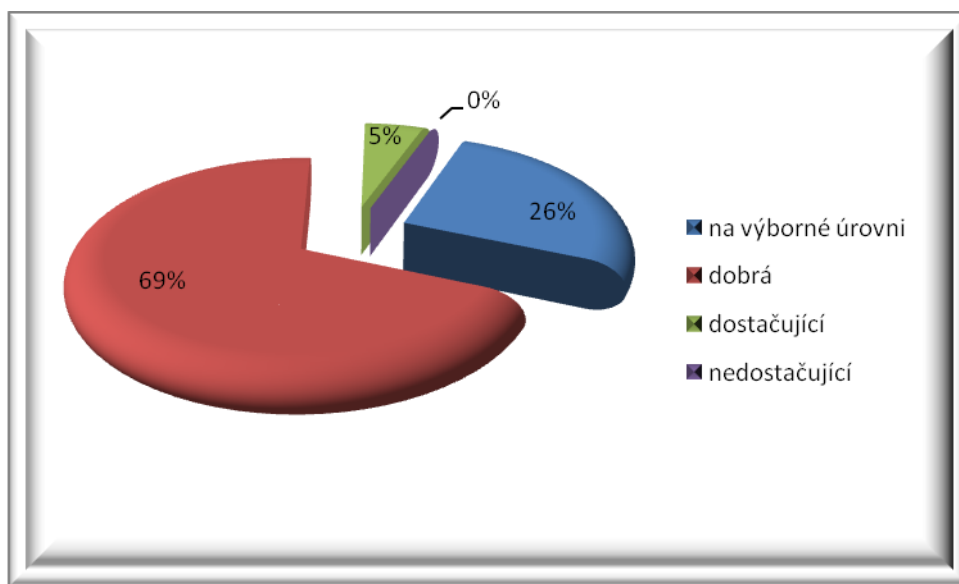
**„Jak byste hodnotil/a spolupráci kolegů ve Vašem kolektivu v problematice odborných, přírodovědných předmětů a odborné praxe?“**

Touto otázkou jsem zjišťoval, jak hodnotí sami učitelé stav spolupráce na jejich škole. Je ale potřeba vzít v potaz, že každý pedagog si pod pojmem spolupráce může představovat něco jiného. Někteří vyučující spatřují spolupráci ve výměně názorů, které se týkají prospěchu žáků či vyučování. Jiní ji vidí jako společné plánování vyučovací jednotky. Některé aktivity, které vnímají pedagogové jako spolupráci, můžeme spíše nazvat jako interakce než spolupráci. Ale i tak musíme říci, že tyto interakce kooperaci podporují.

Pol a Lazarová upozorňují, že mnozí vyučující nepovažují interakci s kolegou za spolupráci, protože spolu nemají na věc stejný názor, ale právě stejné názory, vědomosti a zájmy mohou být pracovní skupině spíše na škodu. Podle autorů je dynamika skupiny

posilována právě různorodostí jejich členů, která vede ke střední míře konfliktnosti a přináší nejrůznější řešení.<sup>27</sup>

Z výsledků dotazníků vyplývá, že i pedagogové vnímají spolupráci na škole převážně pozitivně, jako nedostačující ji nepovažuje žádný z dotázaných. Nejvíce oslovených pedagogů vnímá úroveň spolupráce s kolegy na dobré úrovni (69%), na výbornou hodnotí kooperaci 26% dotázaných a pouhých 5% ji vnímá jako dostačující.



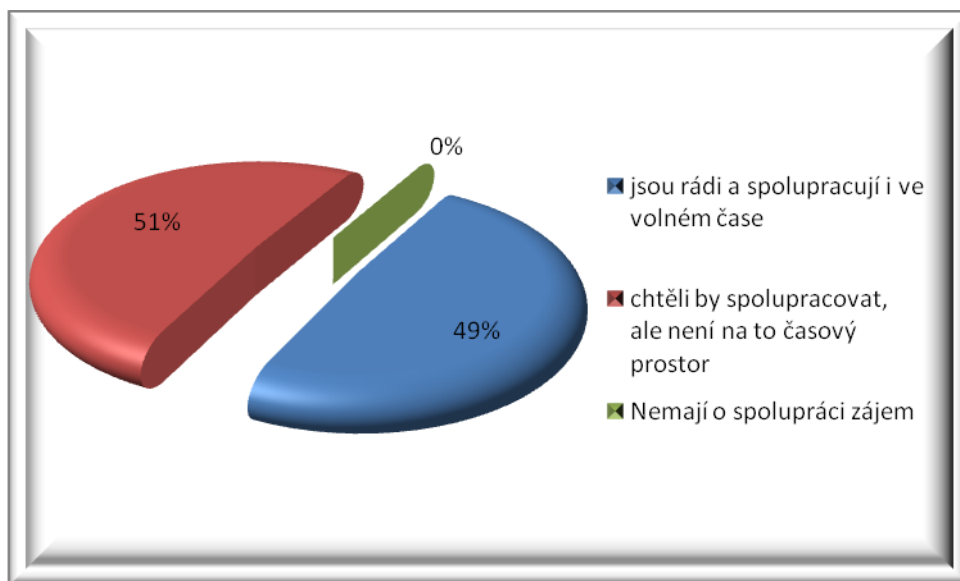
**GRAF č.7: HODNOCENÍ SPOLUPRÁCE MEZI PEDAGOGY**

**K otázce č. 8 z dotazníku: „Jak převážně reagují Vaši kolegové na nabídku spolupráce z Vaší strany?“**

Touto otázkou jsem zjišťoval, jak vnímají dotazovaní ochotu ke spolupráci od svých kolegů, pokud jim spolupráci nabídnou.

Odpovědi na tuto otázku odpovídají výsledkům předchozího dotazu, protože žádný z respondentů nevedl, že by kolegové neměli o spolupráci zájem. Téměř polovina dotázaných (49%) spolupracuje s kolegy i ve svém volném čase a zbylých 51% dotázaných má o spolupráci zájem, ale spolupráci nerealizují kvůli omezeným časovým možnostem.

<sup>27</sup> POL, Milan a Bohumíra LAZAROVÁ. *Spolupráce učitelů - podmínka rozvoje školy: řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje*. 1. Vydání. Praha: Agentura Strom, 1999, s. 18. ISBN 80-86106-07-1.

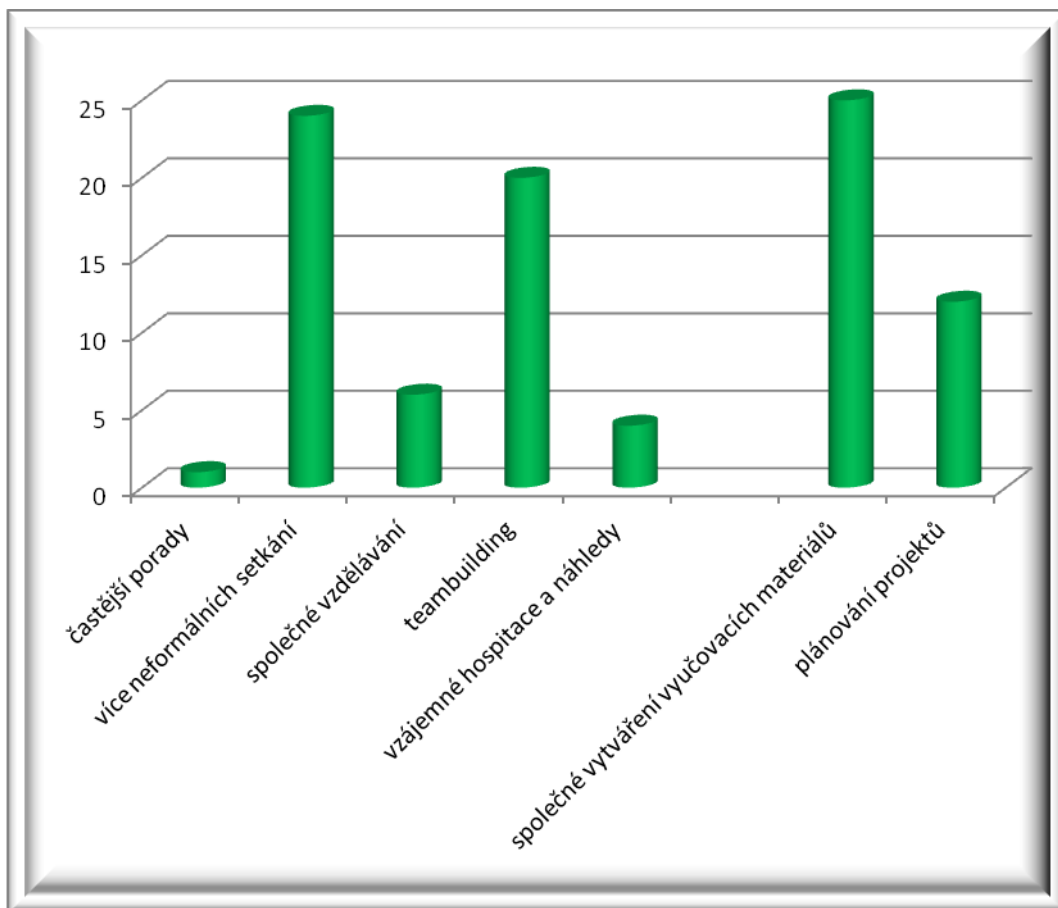


**GRAF č.8: REAKCE PEDAGOGŮ NA NABÍDKU SPOLUPRÁCE**

**K otázce č. 9 z dotazníku: „Jak byste zlepšili spolupráci na Vašem pracovišti?“**

Jelikož byla možnost zvolit více odpovědí, uvedená čísla přesahují celkový počet respondentů.

Jak je ze sloupcového grafu patrné, největší zájem v oblasti zlepšení spolupráce je o neformální setkávání pedagogů, teambuilding a společné vytváření vyučovacích materiálů. Naopak nejméně potenciálu ve zlepšování spolupráce spatřují učitelé v častějších poradách a vzájemných hospitacích. Zde bych se jen pozastavil u vzájemných hospitací, protože si myslím, že stále platí, že pod pojmem hospitační si většina kolegů představí kontrolu školního výchovně vzdělávacího procesu a nevnímají vzájemné hospitace jako prvek spolupráce, který jim může napomoci zlepšit spolupráci a i se naučit něčemu novému. Z výsledků odpovědí lze vyvodit, že zlepšení spolupráce mohou napomoci ředitelé a vedení školy, protože nejčastěji zmiňované možnosti zlepšení spolupráce, o které mají dotazovaní pedagogové zájem, jsou často v jejich kompetenci.



**GRAF č.9: MOŽNOSTI ZLEPŠENÍ SPOLUPRÁCE MEZI PEDAGOGY**

**K otázce č. 10 z dotazníku: „Máte pocit, že po zavedení RVP se zvýšila spolupráce na Vaší škole díky tvorbě ŠVP s Vašimi kolegy?“**

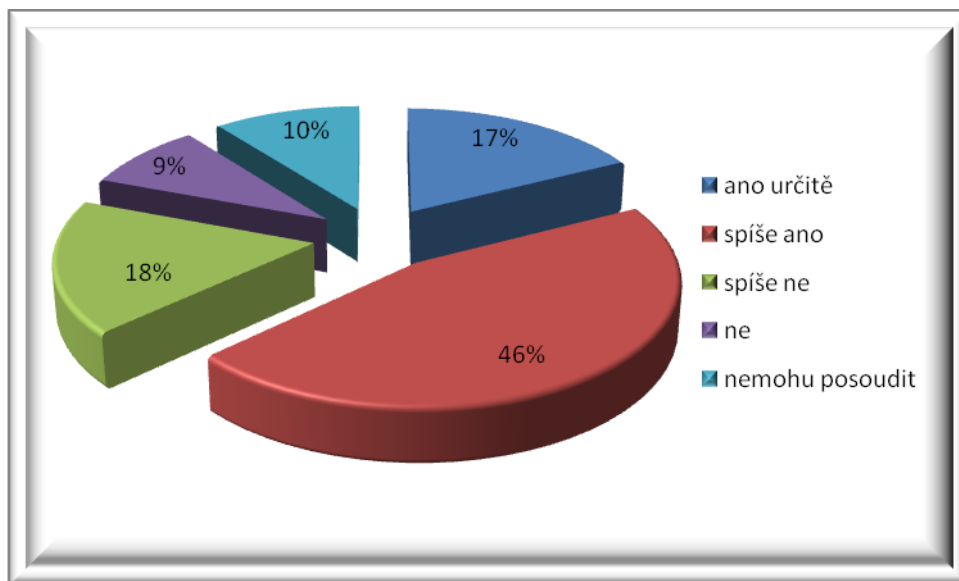
Zajímalo mě, zda zavedení Rámcového vzdělávacího programu napomohlo spolupráci ve škole, protože příprava Školního vzdělávacího programu vyžaduje týmovou spolupráci všech vyučujících ve škole. Díky tomu pak dochází k propojení jednotlivých předmětů a oborů.

Podle Pasche je příprava vzdělávacích programů jednou z oblastí, kde mohou pedagogové uplatnit dobré nápady a odborný růst a považuje ji jako spolupráci v nejširším měřítku.<sup>28</sup>

Z výsledků šetření je patrné, že nadpoloviční většina (63%) dotazovaných pedagogů vnímá zavedení RVP a tvorbu ŠVP jako krok, který napomohl rozvíjet spolupráci mezi pedagogy. 27% respondentů uvádí, že podle nich tento krok nepomohl rozvoji

<sup>28</sup> PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vydání Praha: Portál, 2005, s.405. ISBN 80-7367-054-2.

spolupráce na jejich škole a 10% dotázaných uvedlo, že odpověď na tento dotaz nemůže posoudit.

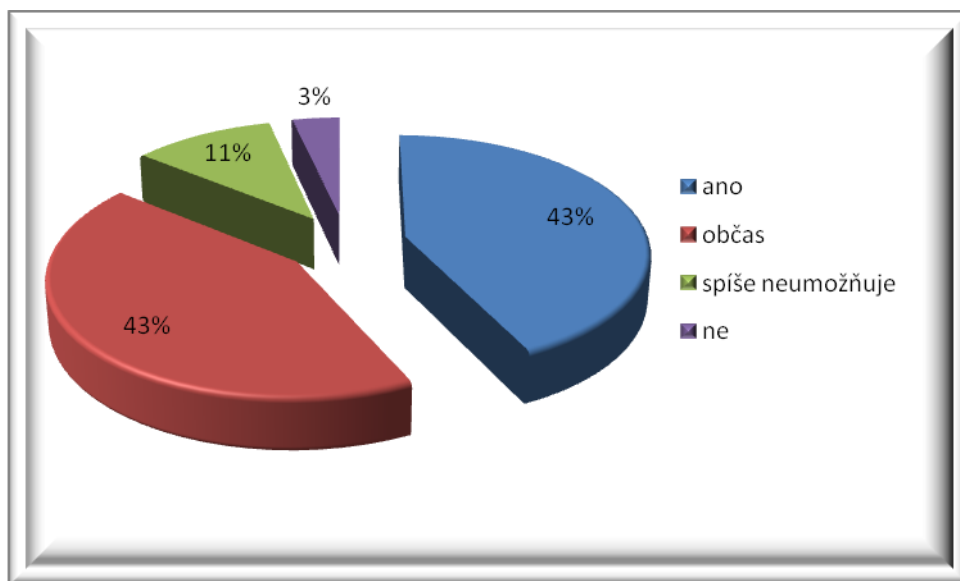


**GRAF č.10: ZLEPŠENÍ SPOLUPRÁCE MEZI PEDAGOGY PO ZAVEDENÍ RVP**

**K otázce č. 11 z dotazníku: „Umožňuje Vám rozvrh spolupracovat na odpovídající úrovni s Vašimi kolegy?“**

Jak jsem již zmiňoval v teoretické části mé bakalářské práce, může vlivem různých administrativních překážek docházet k nucenému individualismu mezi vyučujícími. Zajímalo mě, jaký vliv na spolupráci má právě rozvrh, který buď může umožnit spolupráci během pracovní doby, nebo ji naopak znesnadnit. Pokud rozvrh kooperaci brání a učitelé i tak chtějí spolupracovat, musí k tomu využívat svůj volný čas, což se mnohým nechce nebo jim to neumožňují jiné povinnosti.

Z grafu vyplývá, že 86% dotázaných pedagogů odpovědělo, že jim rozvrh alespoň částečně umožňuje spolupráci, což je podle mě výborný výsledek. Jak je evidentní, na těchto školách nepatří rozvrh mezi administrativní překážku spolupráce.

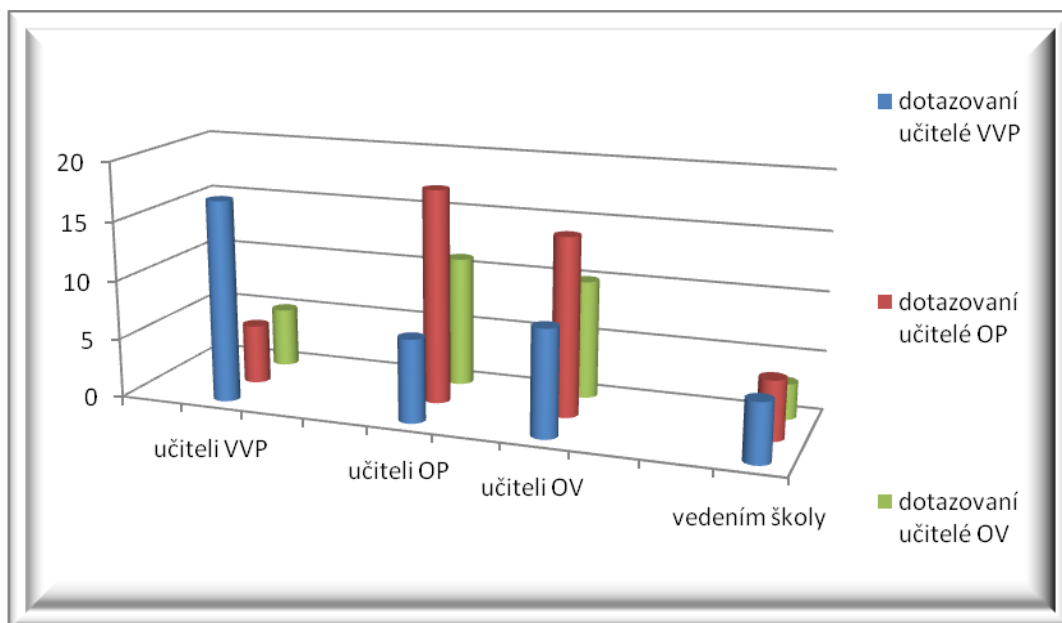


**GRAF č.11: MÁ ROZVRH VLIV NA SPOLUPRÁCI MEZI PEDAGOGY**

**K otázce č. 12 z dotazníku: „Realizujete-li spolupráci s kolegy, jaký typ předmětů tito kolegové vyučují, nebo na jaké pozici ve Vaší škole pracují?“ (graf č. 12 je vytvořen ze souhrnné tabulky)**

Jelikož byla možnost zvolit více odpovědí, uvedená čísla přesahují celkový počet respondentů.

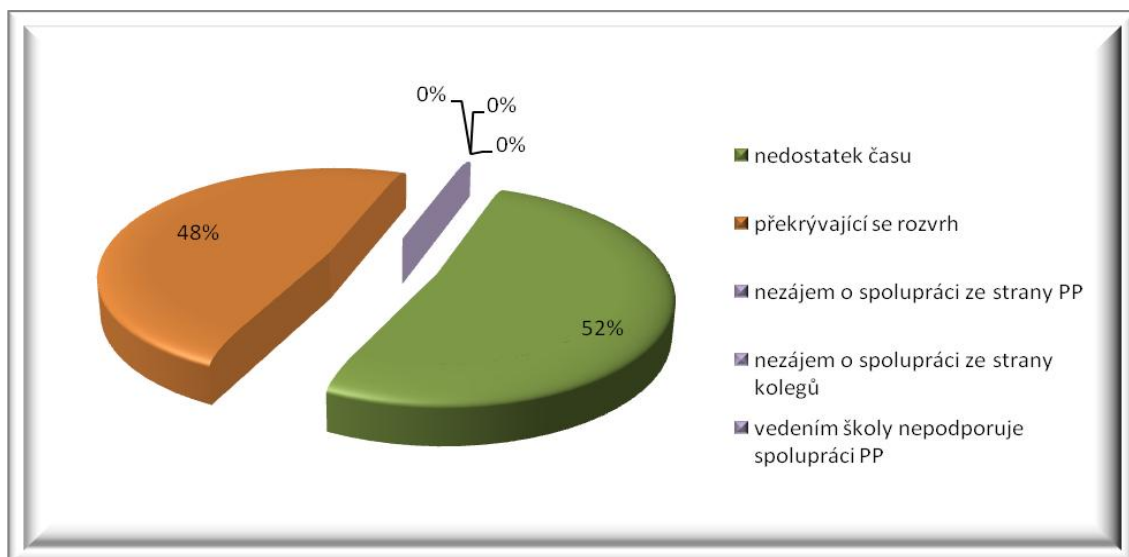
Jak vyplývá ze sloupcového grafu, na dotazovaných školách převažuje spolupráce mezi učiteli všeobecně vzdělávacích předmětů navzájem. Učitelé odborných předmětů nejvíce vyhledávají přibližně ve stejné míře spolupráci s učiteli odborných předmětů a učiteli odborného výcviku. Stejně tak vychází i odpovědi od dotazovaných učitelů odborného výcviku, protože i oni nejčastěji spolupracují přibližně ve stejné míře s učiteli odborných předmětů a učiteli odborného výcviku. Z výsledků je též patrné, že trochu vážne spolupráce pedagogů s vedením školy, což by bylo potřeba na dotazovaných školách zlepšit. Nižší míra spolupráce pedagogů s vedením odpovídá i výsledkům otázky číslo 9, z nichž vyplývá, že by mohlo vedení školy napomoci zlepšení spolupráce na oslovených školách.



**GRAF č.12: SPOLUPRÁCE PEDAGOGŮ PODLE VYUČOVANÝCH PŘEDMĚTŮ**

**K otázce č. 13 z dotazníku: „V čem spatřujete největší překážku Vaší spolupráce s kolegy?“**

Z výsledků dotazníkového šetření je patrné, že největší překážky spolupráce vnímají respondenti nedostatek času (52%) a dále překrývající se rozvrh vyučovacích hodin (48%). Tyto překážky můžeme celkově pojmenovat jako administrativní. Žádný z dotázaných pedagogů nespatřuje jako překážku spolupráce neochotu ze strany kolegů nebo sebe a také nevnímají nedostatek podpory spolupráce ze stran vedení školy.

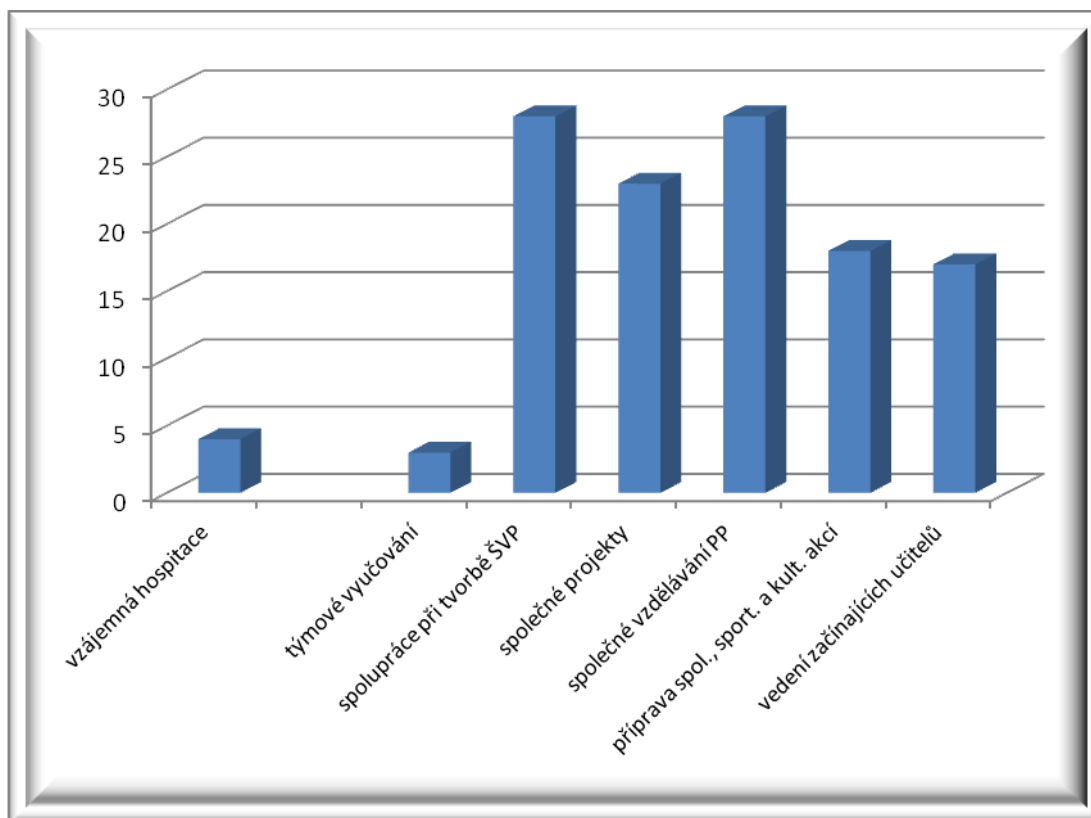


**GRAF č.13: NEJVĚTŠÍ PŘEKÁŽKY VE SPOLUPRÁCI MEZI KOLEGY**

**K otázce č. 14 z dotazníku: „S jakou formou spolupráce se na Vaší škole setkáváte?“**

Jelikož byla možnost zvolit více odpovědí, uvedená čísla přesahují celkový počet respondentů.

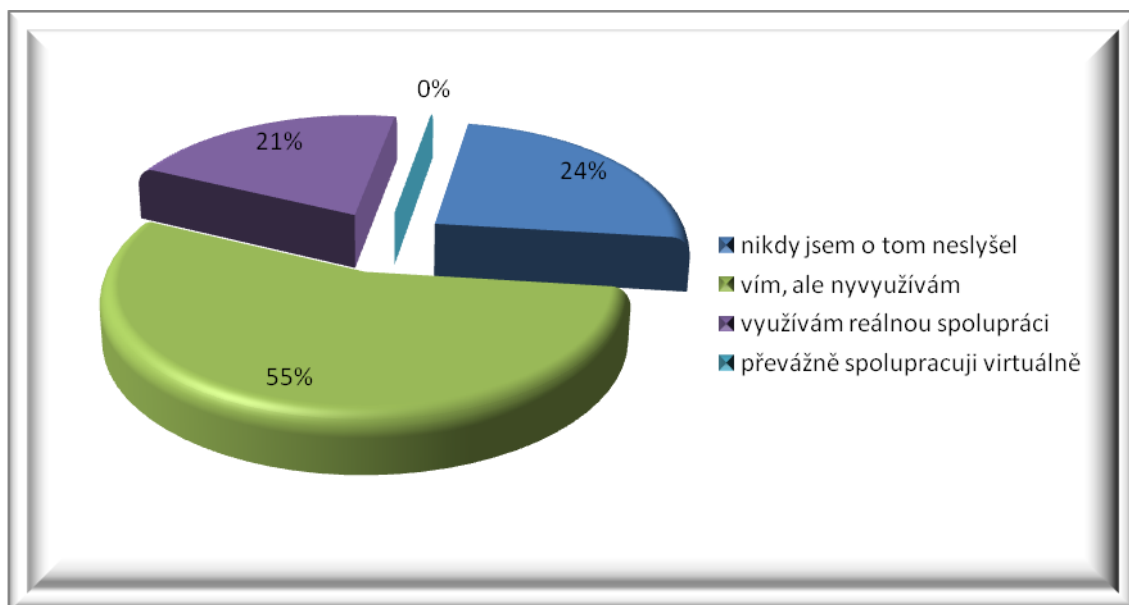
Jak vyplývá z grafu, na dotazovaných školách mají zkušenosti s většinou forem spolupráce, převažuje spolupráce na ŠVP, společných projektech a společné vzdělávání pedagogů. Naopak nejméně zkušeností mají pedagogové se vzájemnými hospitacemi, zde vidím problém, jak jsem již zmiňoval, že hospitace byly v dřívějším režimu vnímány jako kontrola a doposud k nim přihlíží pedagogové spíše negativně. Dále nemají pedagogové mnoho zkušeností s týmovým vyučováním. Jak jsem popisoval v teoretické části mé práce, s týmovým vyučováním je více zkušeností v zahraničí, u nás není tolik využíváno také díky tomu, že vyžaduje řadu organizačních úprav výuky.



**GRAF č.14: FORMY SPOLUPRÁCE PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ**

**Otázka č. 15: „Využíváte pro svůj profesní rozvoj nějaký typ virtuální spolupráce? (např. virtuální hospitace.... na [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz))**

Tuto otázku jsem zařadil do dotazníku, protože mě zajímalo povědomí pedagogů o možnosti virtuální spolupráce. Z grafu je patrné, že více jak polovina respondentů (55%) o možnosti virtuální spolupráce ví, ale nevyužívá ji. To koresponduje s výsledky odpovědí na předchozí otázky, protože je z nich evidentní, že na těchto školách je dobré klima i spolupráce. Proto dotazovaní pedagogové nemají potřebu spolupracovat virtuálně, což je svým způsobem dobře, protože reálná spolupráce je pro školu prospěšnější. Virtuální spolupráce by měla být spíše doplňkem k reálné spolupráci, což v odpovědích respondentů uvádí 21%. 24% dotazovaných o této možnosti spolupráce nikdy neslyšelo, což může částečně korespondovat s tím, že na dotazovaných školách převažují vyučující starší padesáti let a učitelé s delší praxí, kteří už o novinky v oboru nemusí jevit takový zájem.



**GRAF č.15: VIRTUÁLNÍ SPOLUPRÁCE MEZI PEDAGOGICKÝMI PRACOVNÍKY**

## 4 Závěr

Spolupráce mezi pedagogy je důležitým prvkem pro realizaci mezipředmětových vztahů. Jak jsem již zmiňoval v teoretické části, je spolupráce ovlivněna řadou faktorů, mezi které patří osobnost učitele respektive jeho ochota ke spolupráci, dále školní klima a i vliv ředitele a vedení školy na školní klima a spolupráci.

Spolupráci na pracovišti jako je škola, je možné zlepšit několika možnostmi. Některé jsou v rukách vedení školy, jako například organizace porad, společného vzdělávání vyučujících či teambuildingů a některá mohou využít sami pedagogové, jako například vzájemné hospitace, plánování projektů, společné vytváření vyučovacích materiálů atd. Ideální ovšem je, aby spolupráci ve školním prostředí podporovalo jak její vedení, tak k ní přispívali i pedagogové, kteří na škole pracují.

Školy, které jsem oslovil pro dotazníkové šetření, jsem vybral záměrně, protože na nich pracují učitelé vyučující všeobecně vzdělávací předměty, odborné předměty i odborný výcvik a mohl jsem tak získat data od učitelů různého zaměření. Z oslovených škol jsem celkem získal 58 vyplněných dotazníků, některých bohužel ne zcela kompletně, jak popisuji v kapitole 3.2 (Charakteristika zkoumaného vzorku). Na dotazník odpovědělo 18 učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů, 24 učitelů odborných předmětů a 14 učitelů odborného výcviku. Stojí za zmínku, že na těchto školách převažují v řadách vyučujících muži, což v jiných typech škol bývá naopak. Mezi respondenty dominovali učitelé starší padesáti let (62% dotazovaných) a učitelé, kteří mají zkušenosti s pedagogickou praxí, protože pouhých 12% dotazovaných pracuje ve školství po dobu kratší pěti let.

Na dotazovaných školách hodnotili respondenti školní klima převážně pozitivně. Odpovídalo to i tomu, že dotazovaní pedagogové vnímají příznivě vliv vedení školy na školní klima a kladně hodnotí i spolupráci mezi pedagogy navzájem na jejich škole.

Oslovení pedagogové mají nejvíce zkušeností v oblasti spolupráce s tvorbou ŠVP, společnými projekty a společným vzděláváním. Naopak nejméně využívají ke spolupráci vzájemné hospitace a týmové vyučování, které v České republice celkově není příliš rozšířeno. Zajímalo mě ještě povědomí pedagogů v oblasti virtuální spolupráce, kde téměř čtvrtina respondentů o tomto typu spolupráce nikdy neslyšela a žádný z respondentů nevedl, že by u něj tato forma spolupráce převažovala. Koresponduje to s tím, že respondenti vnímají pozitivně jak klima u nich na škole tak i vzájemnou spolupráci a nemají potřebu spolupracovat virtuálně.

V dotazníku jsem se ještě zajímal, co vnímají respondenti jako největší překážku spolupráce u nich na škole a všichni označili jako problematický nedostatek času a překrývající se rozvrh vyučovacích hodin. Jedná se tedy o administrativní překážky spolupráce.

#### **4.1 Zhodnocení cílů**

**Zhodnotit, zda školní klima koresponduje s úrovní spolupráce na oslovených školách.**

Školní klima hodnotilo 55% respondentů jako přátelské, 41% jako neutrální a pouhá 4% respondentů vnímají klima na škole jako nepřátelské. Lze tedy celkově říci, že na oslovených školách převládá pozitivní klima. Spolupráci vnímají respondenti z 69% jako dobrou, 26% ji hodnotí na výborné úrovni a 5% jako dostačující. Žádný z respondentů ji nepovažuje jako nedostačující. Lze tedy konstatovat, že na oslovených školách panuje příznivé klima a díky tomu je i spolupráce na dobré úrovni.

**Zjistit na dotazovaných školách, zda má na školní klima vliv vedení školy.** Podle výsledků dotazníků vyplývá, že 68% respondentů vnímá vliv vedení školy na školní klima pozitivně, 29% dotázaných si myslí, že vedení klima neovlivňuje a pouhá 3% vnímají jednání vedení školy tak, že klima na škole zhoršuje. Tyto výsledky korespondují s tím, že oslovení učitelé vnímají školní klima převážně kladně a i spolupráce na oslovených školách dobře funguje.

**Zjistit, o jaký typ spolupráce je největší zájem mezi oslovenými pedagogy.**

Z výsledků dotazníkového šetření je patrné, že největší zájem v oblasti zlepšení spolupráce mají respondenti o neformální setkávání pedagogů, teambuilding a společné vytváření vyučovacích materiálů.

**Zjistit nejčastější překážky spolupráce pedagogů.**

Jak je patrné z výsledků dotazníků, největší překážky spolupráce shledávají pedagogové v nedostatku času (52%) a dále překrývající se rozvrh vyučovacích hodin (48%). Tyto překážky můžeme pojmenovat jako administrativní.

Pozitivní je, že žádný z dotázaných pedagogů nespatřuje jako překážku spolupráce neochotu ze strany kolegů nebo nezájem o kooperaci ze své strany. Respondenti také nevnímají nedostatek podpory spolupráce ze stran vedení školy. Je tedy patrné, že na oslovených školách mají pedagogové i vedení školy o spolupráci zájem, jen jim v ní někdy brání výše zmíněné administrativní překážky.

Toho, jak rozvrh umožňuje spolupráci, se týkala otázka v dotazníku číslo 11 a z výsledných odpovědí vyplývá, že čtyřiceti třem procentům respondentů plně dovoluje rozvrh spolupracovat, stejnému množství umožňuje rozvrh alespoň částečnou spolupráci, 11% uvádí, že jim rozvrh spolupráci spíše nedovoluje a absolutní nespokojenost s rozvrhem, který neumožňuje spolupráci, uvádí 3% dotázaných. Z těchto výsledků lze vyvodit, že pouhých 14 % respondentů musí ke spolupráci využívat svůj volný čas a zbytku rozvrh buď částečně, nebo plně spolupráci umožňuje, což považují za dobrý výsledek pro umožnění realizace spolupráce.

Rád bych zde ještě zmínil výsledek odpovědí na otázku číslo 8, kde 49% respondentů uvádí, že s kolegy spolupracují i ve volném čase. Z tohoto výsledku usuzují, že pedagogové oslovených škol mají ke spolupráci pozitivní přístup, když jim nevádí obětovat část volného času spolupráci s kolegy.

### **Zjistit nejvíce oblíbené formy spolupráce pedagogů.**

Z výsledků dotazníkové sondy vyplývá, že na oslovených školách mají pedagogové zkušenosti s většinou forem spolupráce, převažuje spolupráce na ŠVP, společných projektech a společné vzdělávání pedagogů. Zkušenosti pedagogů s tvorbou ŠVP ukazují i výsledky odpovědí na otázku dotazníku číslo 10 (viz. příloha), kde 63% dotázaných vnímá práci na vytváření ŠVP jako krok, který u nich na pracovišti podpořil rozvoj spolupráce.

### **Zjistit, s kým pedagogové nejčastěji spolupracují-myšleno dle pracovní pozice nebo podle typu vyučovaného předmětu.**

Na dotazovaných školách převážně spolupracují učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů navzájem. Učitelé odborných předmětů nejvíce vyhledávají přibližně ve stejné míře spolupráci s učiteli odborných předmětů a učiteli odborného výcviku. Stejně tak vychází i odpovědi od dotazovaných učitelů odborného výcviku, protože i oni nejčastěji spolupracují přibližně ve stejné míře s učiteli odborných předmětů a učiteli odborného výcviku. Z výsledků je též patrné, že trochu vážně spolupráce pedagogů s vedením školy, což by bylo potřeba na dotazovaných školách zlepšit. Nižší míra spolupráce pedagogů s vedením odpovídá i výsledkům otázky dotazníku číslo 9 (viz. příloha), z jejichž výsledků je patrné, že učitelé mají zájem zlepšit spolupráci formou jako je neformální setkávání pedagogů, teambuilding a společné vytváření vyučovacích materiálů. Právě organizace těchto forem spolupráce bývá v kompetenci vedení školy.

### **Zjistit zkušenosti pedagogů s virtuální formou spolupráce.**

Více jak polovina respondentů (55%) uvedla, že o možnosti virtuální spolupráce ví, ale nevyužívá ji. To koresponduje s tím, jak je z ostatních odpovědí patrné, že na oslovených školách panuje příznivé klima a díky tomu reálná spolupráce funguje, jak má a pedagogové nemají potřebu a zřejmě i časové možnosti, aby spolupracovali virtuálně. Virtuální spolupráce by měla být spíše doplňkem k reálné spolupráci, což v odpovědích respondentů uvádí 21%. 24% dotazovaných o této možnosti spolupráce nikdy neslyšelo, což může částečně odpovídat tomu, že na oslovených školách převažují vyučující starší padesáti let a učitelé s delší praxí, kteří už o novinky v oboru nemusí jevit takový zájem.

## Seznam použité literatury

- [1] 2AgeProConsortium. *Příručka, jak ve škole podporovat spolupráci učitelů*. [online]. Dostupné z: [http://www.2agepro.psy.lmu.de/download/del\\_6\\_1\\_final\\_czech.pdf](http://www.2agepro.psy.lmu.de/download/del_6_1_final_czech.pdf).
- [2] CIPRO, Miroslav. *Pohled na americkou školu*. 1. vyd. Praha: SPN, t. Rudé právo, Brno, 1970, and tables. 21.
- [3] COFFEY, Simon. Úloha zavádějícího učitele na školách ve Velké Británii. *Moderní vyučování*. 2005, roč. 11, č. 2.
- [4] HARGREAVES, Andy. Individualism and Individuality: Reinterpreting the Teacher Culture. *International Journal of Educational Research*. 1993, roč. 19, č. 3
- [5] HORVÁTHOVÁ, Kinga. Klima školy. *Pedagogická orientace*. 2005, č.1.
- [6] KASÍKOVÁ, Hana a Michal DUBEC. Spolupráce učitelů: od větší k menší neznámé. *Studia pedagogica*. 2009, roč. 14, č. 1.
- [7] KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 2. vydání. Praha: Portál, 2010, 151 s. ISBN 978-80-7367-712-1.
- [8] KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vydání. Praha: Portál, 2004, 155 s. ISBN 80-7178-965-8.
- [9] LUKAS, Josef. Vztahy mezi učiteli a řediteli na základních školách: přehled relevantních výzkumů. *Studia pedagogica: Časopis Ústavu pedagogických věd FF MU Brno*. 2009, roč. 14, č. 1.
- [10] MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. 1. vydání. Brno: Paido, 2008, 127 s. ISBN 978-807-3151-751.
- [11] NAAR, Dalibor. Přínosy a nesnáze tmelení pedagogického sboru. *Učitelství listy*. 2002/2003, roč. 10, č. 8 a č. 9.
- [12] PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 2. vydání Praha: Portál, 2005, 416 s. ISBN 80-7367-054-2.
- [13] PÍŤHA, Petr. Otázky kolem hodnocení učitele. *Moderní vyučování*. 1999, roč. 5, č. 5.

[14] POL, Milan a Bohumíra Lazarová. *Spolupráce učitelů – podmínka rozvoje školy: řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje*. 1. vydání. Praha: Agentura Strom, 1999, 78 s. ISBN 80-86106-07-1.

[15] RYS, Slavomír. *Hospitace v pedagogické praxi*. 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 157 s.

[16] SEKERA, Julius. Konflikty v pedagogických sborech. *Odborná výchova*, 1994/1995, roč. 45, č.7/8.

[17] SLEJŠKA, Zdeněk. Týmová spolupráce. *Moderní vyučování*. 2001, roč. 7, č. 5.

[18] YORK BARR, J., DUKE, K. What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of Educational Research*, 2004, roč. 74, č. 3.

[19] ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vydání . Praha: Grada, 2012. 155s. ISBN 978-80-247-4100-0.

## **Další internetové zdroje**

[1] <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/9477/SPOLUPRACE-UCITELU-REALNA-I-VIRTUALNI.html/>

## **Seznam příloh**

**Příloha č. 1:** Dotazník

**Příloha č. 2:** Výsledky dotazníkového šetření

Příloha č. 1: Dotazník

# ***Dotazník***

***k bakalářské práci  
s názvem:***

***Spolupráce učitele odborného výcviku s učiteli  
odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů***

Dobrý den,

jmenuji se Zdeněk Krejča, studuji 3. ročník Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, obor Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku. V rámci své bakalářské práce, s výše uvedeným názvem, provádím výzkumné šetření. Tímto Vás žádám o vyplnění dotazníku, týkajícího se spolupráce učitelů. Veškeré údaje jsou anonymní a budou použity pouze pro mou bakalářskou práci.

V následujících patnácti otázkách Vás prosím o zakřížkování Vaší odpovědi, u některých otázek lze zakřížkovat více odpovědí a je to u nich označeno.

Předem Vám děkuji za pomoc při mém šetření.

- 1) Pohlaví
  - žena
  - muž
  
- 2) Věk:
  - 20 - 30
  - 30 - 40
  - 40 - 50
  - 50 a více
  
- 3) Jak dlouho pracujete ve školství?
  - do 5 let
  - 5-10 let
  - 10 až 25
  - 25 a více
  
- 4) Co převážně vyučujete?
  - všeobecně vzdělávací předměty
  - odborné předměty
  - odborný výcvik
  
- 5) Jak byste hodnotil/a klima ve Vaší škole?
  - přátelské
  - neutrální
  - nepřátelské
  
- 6) Přispívá vedení Vaší školy k lepšímu klimatu Vašeho učitelského sboru?
  - ano, aktivně
  - spíše ano
  - nepřispívá
  - klima naopak zhoršuje
  
- 7) Jak byste hodnotil/a spolupráci kolegů ve Vašem kolektivu v problematice odborných, přírodovědných předmětů a odborné praxe?
  - na výborné úrovni
  - dobrá
  - dostačující
  - nedostačující

- 8) Jak převážně reagují Vaši kolegové na nabídku spolupráce z Vaší strany?
- jsou rádi a spolupracují i ve volném čase
  - chtěli by spolupracovat, ale není na to časový prostor
  - nemají o spolupráci zájem
- 9) Jak byste zlepšili spolupráci na Vašem pracovišti? (je možné více odpovědí)
- častější porady
  - více neformálních setkání (večerní posezení, poznávací výlety)
  - společné vzdělávání
  - teambuilding (týmová spolupráce)
  - vzájemné hospitace (náhledy)
  - společné vytváření vyučovacích materiálů
  - plánování projektů
- 10) Máte pocit, že po zavedení RVP se zvýšila spolupráce na Vaší škole díky tvorbě ŠVP s Vašimi kolegy?
- ano, určitě
  - spíše ano
  - spíše ne
  - ne
  - nemohu posoudit
- 11) Umožňuje Vám rozvrh spolupracovat na odpovídající úrovni s Vašimi kolegy?
- ano
  - občas
  - spíše neumožňuje
  - ne
- 12) Realizujete-li spolupráci s kolegy, jaký typ předmětů tito kolegové vyučují, nebo na jaké pozici ve Vaší škole pracují? (lze i více odpovědí)
- učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů
  - učitelé odborných předmětů
  - učitelé odborného výcviku
  - vedení školy

13) V čem spatřujete největší překážku Vaší spolupráce s kolegy?

- nedostatek času
- překrývající se rozvrh našich vyučovacích hodin
- nezáměr o spolupráci z mé strany
- nezáměr o spolupráci ze strany kolegů
- vedení školy nepodporuje spolupráci

14) S jakou formou spolupráce se na Vaši škole setkáváte? (Ize více odpovědí)

- vzájemné hospitace (náhledy)
- týmové vyučování
- spolupráce na tvorbě ŠVP
- společné projekty
- společné vzdělávání pedagogů (kurzy)
- příprava společenských, sportovních a kulturních akcí
- vedení začínajících učitelů zkušenými kolegy

15) Využíváte pro svůj profesní rozvoj nějaký typ virtuální spolupráce? (např. virtuální hospitace...na [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz))

- nikdy jsem o tom neslyšel/a
- vím o tom, ale nevyužívám
- ano využívám, ale převažuje spolupráce reálná
- ano, převážně spolupracuji virtuálně

## Příloha č. 2: Výsledky dotazníkového šetření

Tabulka č. 1: odpověď na otázku č. 1 „Pohlaví“

Pohlaví	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
Žena	8	10	4	22
Muž	12	14	10	36

Tabulka č. 2: odpověď na otázku č. 2 „Věk“

Věk	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
20 – 30	0	3	1	4
30 – 40	2	4	2	8
40 -50	2	6	2	10
50 a více	16	11	9	36

Tabulka č. 3: odpověď na otázku č. 3 „Jak dlouho pracujete ve školství“

Délka praxe	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
do 5 let	2	4	1	7
5 – 10 let	3	5	2	10
10 až 25 let	9	12	6	27
25 a více	6	3	5	14

Tabulka č. 4: odpověď na otázku č. 4 „Co převážně vyučujete“

Vyučovaný předmět	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
všeobecně vzdělávací předměty	5	11	2	18
odborné předměty	7	13	4	24
odborný výcvik	8	0	6	14

**Tabulka č. 5: odpověď na otázku č. 5 „Jak byste hodnotil/a klima ve Vaší škole?“**

Klima školy	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>přátelské</b>	<b>12</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>32</b>
<b>neutrální</b>	<b>8</b>	<b>14</b>	<b>2</b>	<b>24</b>
<b>nepřátelské</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

**Tabulka č. 6: odpověď na otázku č. 6 „Přispívá vedení Vaší školy k lepšímu klimatu Vašeho učitelského sboru?“**

Vedení a klima školy	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>ano aktivně</b>	<b>12</b>	<b>1</b>	<b>7</b>	<b>20</b>
<b>spíše aktivně</b>	<b>6</b>	<b>7</b>	<b>6</b>	<b>19</b>
<b>Nepřispívá</b>	<b>2</b>	<b>14</b>	<b>1</b>	<b>17</b>
<b>klima naopak zhoršuje</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

**Tabulka č. 7: odpověď na otázku č. 7**

**„Jak byste hodnotil/a spolupráci kolegů ve Vašem kolektivu v problematice odborných, přírodovědných předmětů a odborné praxe?“**

Spolupráce kolegů	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>na výborné úrovni</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>15</b>
<b>Dobrá</b>	<b>15</b>	<b>17</b>	<b>8</b>	<b>40</b>
<b>Dostačující</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>3</b>
<b>Nedostačující</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Tabulka č. 8: odpověď na otázku č 8 „Jak převážně reagují Vaši kolegové na nabídku spolupráce z Vaší strany?“**

Reakce na nabídku spolupráce	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
jsou rádi a spolupracují i ve volném čase	10	12	5	27
chtěli by spolupracovat, ale není na to časový prostor	10	12	6	28
Nemají o spolupráci zájem	0	0	0	0

**Tabulka č. 9: odpověď na otázku č. 9 „Jak byste zlepšili spolupráci na Vašem pracovišti?“**

Zlepšení spolupráce	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
častější porady	0	1	0	1
více neformálních setkání (večerní posezení, poznávací výlety)	5	13	6	24
společné vzdělávání	0	3	3	6
teambuilding (týmová spolupráce)	6	8	6	20
vzájemné hospitace (náhledy)	2	2	0	4
společné vytváření vyučovacích materiálů	13	8	4	25
plánování projektů	6	5	1	12

**Tabulka č. 10: odpověď na otázku č. 10 „Máte pocit, že po zavedení RVP se zvýšila spolupráce na Vaší škole díky tvorbě ŠVP s Vašimi kolegy?“**

Spolupráce a ŠVP	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
ano určitě	4	4	2	10
spíše ano	10	11	5	26
spíše ne	2	5	3	10
Ne	1	2	2	5
nemohu posoudit	3	2	1	6

**Tabulka č. 11: odpověď na otázku č. 11 „Umožňuje Vám rozvrh spolupracovat na odpovídající úrovni s Vašimi kolegy?“**

<b>Rozvrh a spolupráce</b>	<b>SOU stavební</b>	<b>VOŠ, SŠ a COP</b>	<b>Gymnázium, SOŠ a VOŠ</b>	<b>Celkem</b>
<b>Ano</b>	<b>11</b>	<b>3</b>	<b>10</b>	<b>24</b>
<b>občas</b>	<b>7</b>	<b>15</b>	<b>2</b>	<b>24</b>
<b>spíše neumožňuje</b>	<b>1</b>	<b>5</b>	<b>0</b>	<b>6</b>
<b>Ne</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>0</b>	<b>2</b>

**Tabulka č. 12: odpověď na otázku č. 12 „Realizujete-li spolupráci s kolegy, jaký typ předmětů tito kolegové vyučují, nebo na jaké pozici ve Vaší škole pracují?“**

**Výsledky dotazníkového šetření v SOU stavebním:**

<b>Nejčastější spolupráce s</b>	<b>dotazovaní učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů</b>	<b>dotazovaní učitelé odborných předmětů</b>	<b>dotazovaní učitelé odborného výcviku</b>
<b>Učiteli VVP</b>	<b>5</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
<b>učitelé OP</b>	<b>3</b>	<b>5</b>	<b>5</b>
<b>učitelé OV</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>7</b>
<b>vedením školy</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>3</b>

*Poznámka: VVP – všeobecně vzdělávací předměty, OP – odborné předměty, OV – odborný výcvik*

**Výsledky dotazníkového šetření ve VOŠ, SŠ a COP:**

<b>Nejčastější spolupráce s</b>	<b>dotazovaní učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů</b>	<b>dotazovaní učitelé odborných předmětů</b>	<b>dotazovaní učitelé odborného výcviku</b>
<b>učitelé VVP</b>	<b>11</b>	<b>2</b>	<b>2</b>
<b>učitelé OP</b>	<b>2</b>	<b>8</b>	<b>4</b>
<b>učitelé OV</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>0</b>
<b>vedením školy</b>	<b>3</b>	<b>2</b>	<b>0</b>

*Poznámka: VVP – všeobecně vzdělávací předměty, OP – odborné předměty, OV – odborný výcvik*

Výsledky dotazníkového šetření na Gymnáziu, SOŠ a VOŠ:

Nejčastější spolupráce s	dotazovaní učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů	dotazovaní učitelé odborných předmětů	dotazovaní učitelé odborného výcviku
<b>učiteli VVP</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>1</b>
<b>učiteli OP</b>	<b>2</b>	<b>5</b>	<b>2</b>
<b>učiteli OV</b>	<b>1</b>	<b>3</b>	<b>3</b>
<b>vedením školy</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>0</b>

*Poznámka: VVP – všeobecně vzdělávací předměty, OP – odborné předměty, OV – odborný výcvik*

Souhrnná tabulka, která spojuje výsledky dotazníkového šetření ze všech tří oslovených škol:

Nejčastější spolupráce s	dotazovaní učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů	dotazovaní učitelé odborných předmětů	dotazovaní učitelé odborného výcviku
<b>učiteli VVP</b>	<b>17</b>	<b>5</b>	<b>5</b>
<b>učiteli OP</b>	<b>7</b>	<b>18</b>	<b>11</b>
<b>učiteli OV</b>	<b>9</b>	<b>15</b>	<b>10</b>
<b>vedením školy</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>3</b>

Tabulka č. 13: odpověď na otázku č. 13 „V čem spatřujete největší překážku Vaší spolupráce s kolegy?“

Překážka spolupráce	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>nedostatek času</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>9</b>	<b>29</b>
<b>překrývající se rozvrh našich vyučovacích hodin</b>	<b>12</b>	<b>11</b>	<b>4</b>	<b>27</b>
<b>nezájem o spolupráci z mé strany</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>nezájem o spolupráci ze strany kolegů</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>vedení školy nepodporuje spolupráci</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Tabulka č. 14: odpověď na otázku č. 14 „S jakou formou spolupráce se na Vaší škole setkáváte?“**

Formy spolupráce	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>vzájemné hospitace</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>4</b>
<b>týmové vyučování</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>1</b>	<b>3</b>
<b>spolupráce na tvorbě ŠVP</b>	<b>10</b>	<b>13</b>	<b>5</b>	<b>28</b>
<b>společné projekty</b>	<b>6</b>	<b>9</b>	<b>8</b>	<b>23</b>
<b>Společné vzdělávání pedagogů (kurzy)</b>	<b>9</b>	<b>12</b>	<b>7</b>	<b>28</b>
<b>příprava společenských, sportovních a kulturních akcí</b>	<b>7</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>18</b>
<b>Vedení začínajících učitelů zkušenými kolegy</b>	<b>4</b>	<b>10</b>	<b>3</b>	<b>17</b>

**Tabulka č. 15: odpověď na otázku č. 15 „Využíváte pro svůj profesní rozvoj nějaký typ virtuální spolupráce? (např.virtuální hospitace.... na [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz))“**

Virtuální spolupráce	SOU stavební	VOŠ, SŠ a COP	Gymnázium, SOŠ a VOŠ	Celkem
<b>nikdy jsem o tom neslyšel/a</b>	<b>3</b>	<b>6</b>	<b>5</b>	<b>14</b>
<b>vím o tom, ale nevyužívám</b>	<b>13</b>	<b>15</b>	<b>4</b>	<b>32</b>
<b>ano užívám, ale převažuje spolupráce reálná</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>5</b>	<b>12</b>
<b>ano, převážně spolupracuji virtuálně</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta**

**M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				